Mustaqil gazeta
HURRIYAT
1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan
№41 (295) 2002-yil 16-oktabr

"Ҳуррият" сизники, Сиз ҲУРРИЯТники бўлинг!

Газетамизга обуна давом этмокда.
Нашр кўрсаткичимиз:
Якка обуначилар учун — 233, ташкилотлар учун — 234.

Сафар

ТАРИХИЙ ШАҲАРЛАР ЗИЁРАТИ

Президент Ислом Каримов 14 ва 15 октябрь кунлари мамлакатимизнинг Бухоро, Қашқадарё ва Самарқанд вилоятида бўлди. Мутасаввуф олим Хожа Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратлари мажмуасини зиёрат қилди. Айтиш жоизки, бу буюк аждодимизнинг муборак зиёратгоҳи 1993 йилда юртбошимиз ташаббуси билан обод қилинган, 675 йиллик тўйи халқаро миқёсда нишонланган эди. Бу қадамжо ана шундан кейин янада гавжумлашди, обод бўлди, файз-баракот инди.

Маълумки, келгуси йилда Нақшбандия тариқатининг асосчиси, сарҳалқаси Абдухолиқ Ғиждувонийнинг 900 йиллик юбилейи жаҳон миқёсида қайд қилинади. Айни пайтда Ғиждувон туманида бунга катта тайёргарлик кўрилмоқда. Мамлакат раҳбари бу борада амалга оширилаётган ишлар билан ҳам танишди.

Бухородаги "Универсиада — 2002" мусобақаси олдидан қуриб фойдаланишга топширилган "Бухоро" стадиони Юртбошимиз диққатини ўзига тортмасдан қолмади. Президент уни кўздан кечирар экан, халқаро андозалар даражасида қурилганини эътироф этди.

Бухорода пахта териш мавсумига қизғин киришилган. Шу боис мамлакат раҳбари аввал Вобкент туманидаги Имом Наимов номидаги ширкат хўжалигида бўлиб, пудратчилар билан юзма-юз суҳбатлашди. Уларнинг фикр-мулоҳазаларини тинглади. Бухоро вилояти ҳокимлигидаги вилоят фаоллари йиғилиши бугунги кунда қишлоқ хўжалиги соҳасида олиб борилаётган ислоҳотларга бағишланди, десак янглишмаймиз.

Шу куни Президент Ислом Каримов Бухородан Шаҳрисабзга келди. Маълумки, айни пайтда Шаҳрисабзнинг 2700 йиллигига ҳозирлик кўрилмоқда. Ана шу сабабли мамлакат раҳбари Шаҳрисабзнинг бир қанча тарихий обидаларини бориб кўрди, муборак қадамжоларни зиёрат қилди. Тан олиш жоиз, мустақилликдан кейин шаҳар қиёфаси, айниқса, тарихий обидаларга муносабат тубдан ўзгарди. Шаҳрисабзда яна нималар қилиниши, нималарга эътибор қаратилиши лозим? Президент бу борада ҳам ўз таклифларини билдирди.

Президент Қарши шаҳрида вилоят фаоллари билан учрашди. Ва улар билан вилоятда ижтимоий-иқтисодий соҳаларга доир масалаларни муҳокама қилди.

Президент 15 октябрь куни Қарши шаҳридан яна бир қадимий гўша — Самарқанд шаҳрига келди. Мамлакат раҳбарининг мозий ва бугун, юзма-юз келган бу уч кўҳна ҳамда навқирон шаҳарга ташрифи ўзига хос маъно-мазмунга эга. Чунки ота-боболаримиз мозийга қайтиб иш кўришлик хайрли дейдилар.

Тараддуд

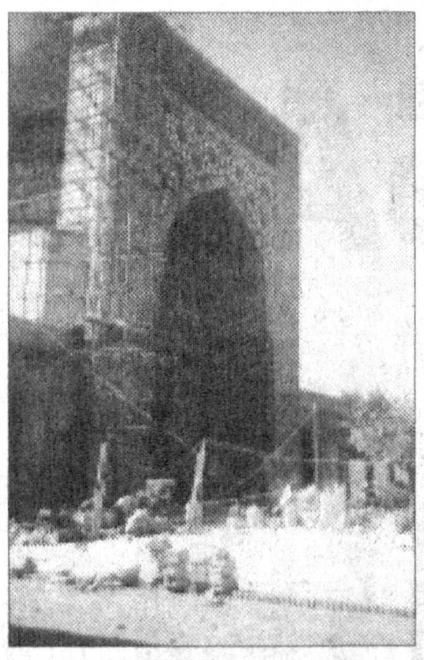

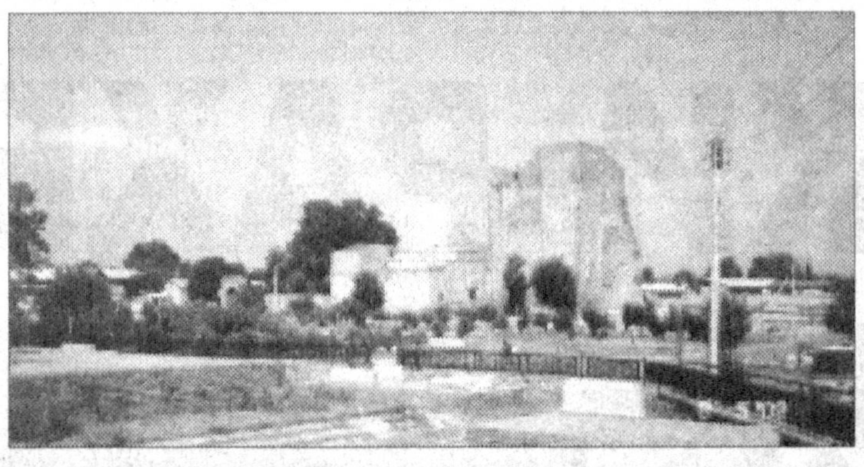

Шаҳрисабзнинг 2700 йиллиги

Қутлуғ айём арафасида Шаҳрисабзда мадинанинг 2700 йиллигига қизғин тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Кўк гумбаз пештоқи. 2. Дорус Саодат мажмуаси. 3. Қурувчи усталар иш устида.

А. РАҲИМ олган суратлар.

УШБУ СОНДА:

КИМГА ОШ КИМГА... МОШ! *Ёки Сурхондарё вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи Саодат ИНОЯТОВА эътиборига* 2

СИЗНИ ЧИНОРГА ЎХШАТАМАН / ХАВФСИЗЛИГИМИЗ ЎЗ ҚЎЛИМИЗДА 3

САМО ЭШИКЛАРИ ОЧИЛГАН КЕЧА *Муборак Барот кечасининг фазилатлари* / ИНҚИРОЗНИНГ БОИСИ 4

Ҳамкорлик

ЖУРНАЛИСТНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТИ

Яқин вақтларгача ҳуқуқий мавзуларда қалам тебратаётган журналистлар маълум даражада ҳуқуқдан хабардор бўлиши лозимлиги ҳақида гапириларди. Шунингдек, ОАВ орқали ҳуқуқий тарғибот олиб бораётганлар ҳам бу борада билимга эга бўлиши ҳақида сўз юритиларди. Аммо эндиликда вазият ўзгариб бормоқда.

Чоп этилаётган мақолалар, эфирга узатилаётган материаллар жавобгарлиги тўла таҳририятлар гарданига тушаётган ҳозирги шароитда масалага бошқача қараш талаб этилади. Энди муассис ҳам, бош муҳаррир ҳам, барча журналистлар ҳам ҳуқуқни "сув қилиб ичиши" керак бўлиб қолди.

"Ҳуррият" газетаси бундан аввал ЎзМММ Самарқанд бўлими "Журналистлар ҳуқуқий саводхонлигини ошириш" мавзусидаги лойиҳаси Евроазия фондининг грантига сазовор бўлгани ҳақида хабар берган эди. Ушбу лойиҳа "Журналист ва ҳуқуқ" номли ахборотнома чоп этиш, журналистлар учун махсус семинарлар уюштиришни кўзда тутади. Ушбу вазифаларни амалга ошириш учун қатор йиллар давомида бу йўналишда фаолият кўрсатаётган хорижлик ҳамкасбларимиз тажрибасини ўрганишни лозим топдик. Улар йўл қўйган хатоларни такрорламаслик, жамиятда қонун устуворлигини таъминлашга даъваткор бўлган журналистларнинг ўзи томонидан қонун бузилиши ҳолларига йўл қўймасликни таъминлаш зарур эди. Қозоғистон ва Қирғизистондаги юзага келган аҳвол бунга яққол мисол бўла олади.

Эркинликни мутлақ маънода тушунган қўшни давлатлардаги ҳамкасбларимиз суд томонидан қонунга зид деб топилган ҳаракатларда, аникроғи "шахснинг қадр-қимматини ерга урганликда" айбландилар. Айбдор деб топилганлар катта миқдорда жаримага тортилди, айни ҳолларда улар ишлаган газеталар фаолияти тўхтатилди. Бу, мутахассислар эътирофича қонундан бехабарлик оқибатидир.

Ана шу тажрибани ўрганишнинг бизга асқотишини ҳеч ким инкор этмаса керак. Марказий Осиё ва Россияда журналистлар томонидан йўл қўйилган хато-камчиликлар, билиб-билмай содир этилган қонунбузарликлар мониторинги натижалари билан танишиш, уларни ўрганиш, ўзимизга керакли томонларини олиб, журналистларимизга етказиш мақсадида Москвадаги ОАВ билан ишловчи қатор ташкилотларда бўлдик. Улардан айримларини санаб ўтаман: Ошкораликни ҳимоя қилиш фонди, Экстремал журналистика маркази, Интерньюс, Матбуотни ривожлантириш институти, Информацион ҳуқуқ муаммолари институти... Ушбу ташкилотларнинг барчаси ўз фаолиятини ОАВ ҳуқуқи муаммолари билан чамбарчас боғлиқ ҳолда олиб боради. Аникроғи, уларнинг асосий мақсади ҳам шунга қаратилган. Номи тилга олинган дастлабки икки ташкилот журналистларни ҳимоя қилишни ўзининг бош вазифаси қилиб белгилагани кўпчиликка аён. Лекин улар ҳам журналистни бошқалардан кўра ўзи яхшироқ ҳимоя қилиши лозимлигини инобатга олган ҳолда ишлашади. Лекин ўзини ўзи ҳимоя қилиши учун журналист қонунни яхши билиши, уни бузмаслиги, ўз ҳуқуқи ва масъулиятни чуқур англаб ишлаши зарур.

Барча суҳбатдошларимиз журналистлар ҳуқуқий саводхонлигини ошириш муҳимлигини уқтирганлари ҳолда бу хусусда бошқача фикрлар ҳам билдирилди. Масалан, Ошкораликни ҳимоя қилиш фонди раиси Алексей Симоновнинг фикрича, журналистларнинг ҳуқуқий ўқишини ташкил этишдан кўра ҳуқуқшуносларни журналистлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш бўйича тайёрлаш фойдалироқдир. Одатда журналист қонун ҳақида бошига бирор бир ғавғо тушганда эслайди. Аслида, у доимо ҳуқуқшунос билан яқин алоқада ишлаши керак. Мақоласи чоп этилиб, жанжал бошлангандан кейин эмас, ҳали мақола ёзишга киришмасдан журналист ҳуқуқшунос билан маслаҳатлашиб олиши зарур. Бунинг учун журналистни хавфни сеза билишга ўргатиш, энг оддий ҳуқуқий билимлар билан қуроллантириш зарур. Бу ўқитиш жуда аниқ йўналишлар бўйича олиб борилиши керак. Аниқ саволни олиб, унга аниқ жавоб қайтариш лозим. Масалан, ахборот олиш керак бўлганда, сўровни қандай тўғри расмийлаштириш, аккредитация масаласи шулар жумласидандир.

Ҳуқуқшунос эса ОАВ ҳуқуқи бўйича пухта тайёргарликдан ўтиши шарт. Албатта, ҳар бир газета ўз ҳуқуқшуносига эга бўлолмайди. Бунинг учун катта маблағ зарур. Лекин бир неча газеталар бирлашиб, битта юристни ишга олиши мумкин. Булар — А.Симоновнинг фикри эди.

Экстремал журналистика маркази раҳбари Олег Панфилов эса журналистнинг ҳуқуқий билимини ошириш ўта муҳимлигини таъкидлади. Унингча, журналист фақат қонунни билиши эмас, балки ундан фойдалана олиши, турли вазиятларда уни тўғри қўллай олиши ўта муҳимдир. Журналистларнинг саводхонлигини ошириш билан бирга бошқа муҳим йўналишлар борлигини уқтириб, С.Панфилов уларни санаб ўтди. Булар — журналист касб маҳоратини оширишга қаратилган семинарлар ўтказиш, журналистни турли аниқ мавзулар бўйича тайёрлаш, журналистика ва инсон ҳуқуқлари, журналистларнинг ҳокимият турли бўғинлари вакиллари билан ишлаши, журналистлар ва ҳуқуқ-тартибот органлари, журналистлар ва турли ташкилотларнинг матбуот хизмати ва бошқалар.

Ҳамма жойда бизга журналистлар ва ҳуқуқшунослар ҳамкорлиги ўта муҳимлигини таъкидлашди. Айниқса, судлар билан мустаҳкам алоқада ишлашнинг афзалликлари қайд этилди. Бу борада ибратли бир мисол келтирилди. Санкт-Петербург шаҳри судининг раиси китоб ёзиб, унда журналистларнинг ҳуқуқий мавзуларни ёритишда йўл қўйган характерли хатоларини таҳлил қилиб берган.

Биз ҳам ОАВ масалаларида чиқиш қилиб турган ҳуқуқшунослар билан ҳамкорликка ўтишимиз ҳар икки томонга ҳам фойдали эканлигини англаб ҳаракат қилишимиз давр талаби бўлиб қолди. Бу ҳамкорлик ҳар иккала томонга эмас, балки бутун жамиятимиз учун фойдалидир.

Т.РАҲМАТУЛЛАЕВ,
ЎзМММ Самарқанд вилоят бўлими раиси

Обуна — 2003

Валижон ШАМШИЕВ:

«ҲУРРИЯТ»ГА ОБУНА БЎЛИНГ, ...ХОТИНЛАР ХУРСАНД БЎЛАДИ!»

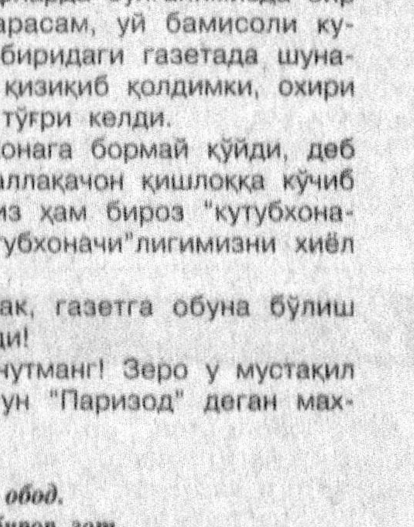

Халқимиз ўзининг соддадиллиги, очиқ кўнгиллиги билан бошқа халқлардан ажралиб туради. Биз санъаткорлар ҳам халқимиздан оламиз-у, озроқ ишлов бериб ўзига қайтарамиз. Чекка қишлоқдаги бир акамиз хотинига қараб:

— Хотин, анави газетангни олиб бериб юбор, — дебдилар.

— Нимани?

— Газетани, — дедим.

— Нимани деяпсиз?

— Анави, токчага соладиганингни!..

— Шунақа деб қўя қолмайсизми...

Дарҳақиқат, қишлоқдаги айрим уйларга кирсангиз, кутубхонага киргандек маза қиласиз. Токчаларда газеталарнинг фалон йилги сонлари ёйилган. Яқинда воҳа тарафларда бўлганимизда бир хонадонда меҳмон бўлдик. Қарасам, уй бамисоли кутубхона дейсиз. Токчалардан биридаги газетада шунақанги ажойиб мақолани ўқиб, қизиқиб қолдимки, охири "токчани яланғочлаб" кетишга тўғри келди.

Биз бўлсак, одамлар кутубхонага бормай қўйди, деб нолиймиз. Аслида, кутубхона аллақачон қишлоққа кўчиб борган. Шу маънода, ҳаммамиз ҳам бироз "кутубхоначи"миз. Таассуфки, ҳозир "кутубхоначи"лигимизни хиёл унутганга ўхшаймиз.

Шу боис, газета ўқиш керак, газетга обуна бўлиш керак, хотинлар хурсанд бўлади!

Ўшанда "Ҳуррият"ни асло унутманг! Зеро у мустақил газета! Қолаверса, янгалар учун "Паризод" деган махсус саҳифасиям бор!

Қуёшли юртдамиз. Юртимиз обод.
Жон талаб қилмасин биздан бирор зот.
Меҳнат машаққатин енгсак бас, бизни —
Олдинда кутмоқда олий мукофот.

Бу мукофот халқимизнинг ФАРОВОНЛИГИ, юртимизнинг ТИНЧЛИГИ ва МУСТАҚИЛЛИГИМИЗНИНГ абадийлигидир.

АЗИЗ ЮРТДОШЛАР! "ҲУРРИЯТ"ГА 2003 ЙИЛ УЧУН ОБУНА МАВСУМИ БОШЛАНДИ! СЕВИМЛИ НАШРИНГИЗГА ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАНГ!

Таассуф

МУХЛИСЛАР НЕГА РАНЖИДИ?

Ёхуд шерободлик қўшиқсеварлар «ультиматуми» ҳақида

Август ойининг аввали эди, чоғи. "Ўзбекнаво" бирлашмасининг Сурхондарё вилоят бўлими мутасаддилари бир қучоқ патта ва яхшигина хушхабар билан Шеробод туман ҳокимлигига ташриф буюришди. Ҳоким муовинининг иш бўлмасидаги ярим соатлик суҳбат давомида меҳмонлар бир чойнаккина аччиқ кўк чойни ичиб бўлгач, муддаога кўчдилар: эмишки, элимизнинг севимли хонандаси Озодахоним Нурсаидова шерободлик мухлислари учун икки соатлик концерт намойиш этмоқчи...

Машварат туман ҳокимининг иш бўлмасига кўчди.

"Барака топгур санъаткорлар-ей, — дедилар ҳоким қувончларини яширмай, — ҳақиқат бор экан-ку. Олис қишлоқ меҳнаткашларини ҳам "ҳолинг не" дегувчи қўшиқчилар топилибди-да. Яна худди Тошкентнинг ўзидан-а. Боз устига пахта йиғим-терими мавсуми бошланиши арафасида бу тадбир пахтакорларимиз учун ажабтовур совға бўлишини айтмайсизми? Шеробод ёзининг иссиғида куйиб-пишиб меҳнат қилган бободеҳқон бир кун ҳордиқ олса — олибдида. Майли, нима десангизлар биз тайёрмиз: барча шарт-шароит яратиб берайлик".

Меҳмонларга шу гап керак эди, дарров таниқли қўшиқчи учун яратилажак шарт-шароит тартибларини тизиб ташладилар. Уларнинг таклифига кўра ҳокимлик туман марказидаги ўйингоҳда катта саҳна қуриш, овоз узайтиргич мосламалар, чироқлар таъминотини амалга оширадиган бўлди. Ҳа, айтмоқчи, паттанинг бир қисмини ҳам сотишга кўмаклашиши лозим эмиш.

Хуллас, иш бошланди. Эртасигаёқ кутлуғ хабар Кўҳитангнинг олис қишлоқларигача етиб борди. Деҳқон бозорида "Ўзбекнаво"нинг вилоят бўлими ходимлари патта сотишни ташкиллаштириб юбордилар.

Гарчанд пахта йиғим-теримига тайёргарлик қизғин бўлаётган бир пайтда ҳокимиятдагиларнинг бош қашишга фурсатлари бўлмаса-да, таниқли хонандани кўнгилдагидек кутиб олиш учун вақт топиб, барча чора-тадбирларни амалга оширдилар. Жумладан, ўйингоҳ марказида анчагина маблағ харажат қилиниб, катта саҳна қурилди. Аллақаерданам энг замонавий овоз кучайтиргич топишиб, икки соатлик ижара учун олдиндан 50 минг сўм тўлаб ҳам қўйишди. Қишлоқ, маҳалла фуқаролар йиғинлари мутасаддиларига тайин қилиндики, қайси маҳалла ёхуд қишлоқда Озодахонимнинг мухлислари бўлса концерт белгиланган куни келаверсин.

... Мухлислар эса Шерободда а-а-анчагина бисёр экан. 29 август куни кечки пайт тумандаги стадион ана шу мухлислар билан тўлиб тошди. Улар шунчалик ҳаяжонда эдиларки, таниқли хонандани оёқда тик туриб кутиб олишни лозим топдилар. Аммо бу интизорлик кутилмаганда узоққа, жу-у-уда узоққа чўзилди. Меҳмон санъаткорлар ҳа деганда кўринавермагач, бошловчи таъкидлаганидек "хонанда ҳали етиб келмагани сабаб" маҳаллий санъаткорлар концерт намойиш этиб туришди. Орадан яна анча-мунча фурсат ўтиб, маҳаллий санъаткорлар бисотларидаги репертуарларини икки-уч бор қайта-қайта такрорлаб бўлишди ҳамки Озодахон кўриниш бермадилар ва беролмас ҳам эдилар. Чунки бутун Шеробод аҳлини бир ой зориқтириб куттирган хонандамиз аслида ўша куни концертга етиб келмаган эдилар-да. Кечга бориб бақир-чақирдан толиққан аҳли стадион тақдирга тан бериб совуққина тарқалишди.

Эртасига... қизиқ воқеа рўй берди. Елкасига эмизикли боласини опичлаб олган тўрт-беш хотин-халаж туман ҳокими муовинига учраб, Озода Нурсаидова мухлисларини алдаб кетгани учун матбуот орқали шерободликлардан шахсан кечирим сўрасин, деган "ультиматум" қўйишди. Шунда ҳокимлик мухлислар вакилларини "компромисга" чақирди: ажабмаски, хонанда ўзи кечирим сўраш ёки концерт қўйиш учун Шерободга келиб қолса.

... Аммо бундай бўлмади. Севимли хонанда опамиз ҳам, "Ўзбекнаво"нинг вилоят бўлим вакиллари ҳам гўё ҳеч гап бўлмагандек қайтиб кўриниш бермадилар. Бундан ранжиган мухлислар эса охир-оқибат газетага мурожаат қилишди. Дарвоқе, яна ўша талаб билан: "хонанда шерободликлардан кечирим сўрасин ва ушбу даъвони хонандага етказиш учун "Ҳуррият" ёрдам берсин".

Биз эса минглаб мухлислар фикрини, мана, хонандага етказяпмиз. Бу ёғи эса Озодахоннинг ўзларига ҳавола...

Даврон ОРИПОВ,
"Ҳуррият"нинг мухбири

Озода НУРСАИДОВА:

«ҲАЛИ БИРГА КУЙЛАШАМИЗ»

Сурхондарёдаги мухбиримиздан юқоридаги мақоласини олган кунимиз Озода Нурсаидова билан қўнғироқлашдик. Ўша куни айнан хонанданинг таваллуд кунлари экан. Хонандани таваллуд айёмлари билан табриклаб, муаммо ҳақида гапни кейинга қолдирдик.

14 октябрь куни тушликдан сўнг кейинги қўнғироқ қилганимизда О.Нурсаидова марғилонлик мухлисларга концерт бергани йўлда кетаётган экан. Сафарга кетаётиб, Озодахон телефон орқали мухлисларга унинг номидан қуйидагиларни етказишимизни сўради:

"Аввало ана шундай хунук ҳол рўй берганидан чуқур таассуфдаман. Рости, бу вазият келиб чиқишига алоқадорлигим йўқ. Чунки Сурхондарёдан телефон қилишиб, эртага Шерободда концертингиз, деб айтишди. Мен уларга имконим йўқлигини, зеро бошқа жойда концертим борлигини айтдим. Ҳар ҳолда концерт кунини белгилашдан аввал шартнома тузишса, мен билан маслаҳатлашишса бўларди. Қолаверса, ҳар бир концертга етарли тайёргарлик қилиш керак. Айрим "чаққон"лар мана шу удтидоий қоидага амал қилмагани оқибатида хунук ҳоллар рўй беради.

Зеро, ҳар бир санъаткор ўз обрўсини мисқоллаб йиғади. Эл назаридан қолиш эса халқ хизматида бўлишни ифтихор билган ҳар бир санъаткор учун фожиа.

Шу боис барчамиз бундай нохуш ҳолларнинг олдини олишимиз лозим. Шерободлик мухлислар ҳузурига эса мавриди келиб, албатта бораман.

Ким сабабчи бўлмасин, ўшанда гина-кудуратларни унутиб биргаликда куйлаймиз.

ММMда

ЯНГИ НАШР ТАҚДИМОТИ

Икки йил муқаддам илоҳиётчи аллома Имом Абу Мансур ал-Мотурудийнинг 1130 йиллиги жамоатчилик томонидан кенг нишонланди. Айём арафасида немис олими Улрих Рудолфнинг "Ал Мотурудий ва Самарқанд суннийлик илоҳиёти" китоби нашр этилганди.

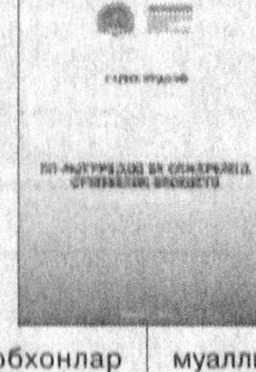

Бу илмий нашрнинг чоп этилиши ижобий ҳодиса бўлса-да, китобхонлар оммасида асарни бир қадар тушунарлироқ тилда ўқиш хоҳиши зоҳир бўлди. Шу боис Имом ал-Бухорий жамғармаси Германиянинг Фридрих Эберт жамғармаси билан ўзаро ҳамкорликни давом эттириб, асарнинг қисқартирилган нашрини тайёрлаб, чоп этди.

Ўзбекистон Миллий матубот марказида бўлиб ўтган тақдимот маросимида Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси раиси З.Мунаваров, Ф.Эберт жамғармасининг Марказий Осиё ва Кавказдаги ҳудудий вакили В.Шнайдер-Детерс ҳамда муаллиф У.Рудолф ва бошқалар ушбу нашрнинг аҳамияти, ал-Мотурудийнинг калом илмига қўшган улкан ҳиссаси, ислом моҳиятини тўғри англашда илмий мероснинг ўрни ҳақида сўзладилар.

Арафа

18-октябр — Самарқанд куни

Амир Темур орденли Самарқанд шаҳар кунига бағишлаб ўтказилаётган байрамга бу ердаги барча касб-ҳунар коллежлари, институт ва университет талабалари қизғин тайёргарлик кўришмоқда.

18 октябр куни Самарқанддаги Регистон майдонида ўтадиган карнавалга кўпгина илм масканлари қатори Самарқанд Давлат Университетининг барча факультетларида стендлар тайёрланмоқда. Факультетлар ҳақида умумий маълумотлар, унинг тарихи, ўқув-амалий, илмий-педагогик жараёнлар, халқаро алоқалар акс этган лавҳалар ўша куни Самарқанд аҳли ва унинг азиз меҳмонларига намойиш этилади.

Байрам куни талабалар Ўзбекистон ҳамда Самарқанд рамзи акс этган байроқлар билан Регистон майдонига кириб борадилар. Талабалар 15-аср мактаби, Улуғбек, ҳамда Навоий Самарқандда таҳсил олган даврни акс эттирувчи саҳна кўринишларини тасвирлайдилар.

Шундай қилиб, Самарқанд куни байрамида 300дан зиёд турли миллат вакилларидан иборат талабалар қўлларидаги ранг-баранг шарлар, гуллар ва ленталар байрам қатнашчиларига яхши кайфият улашади.

Ўз мухбиримиз

«СИЗДАН БЕҲАД МИННАТДОРМАН»

14 октябр куни таҳририятимизга Самарқанд вилояти, Ургут туманидаги 103-мактаб ўқитувчиси Абдували Маликов қўнғироқ қилиб, қуйидагиларни маълум қилди:

"Ассалому алайкум "Ҳуррият"чилар, газетанинг мухлислари! Мен Самарқанддаги "КЗТ"-аудиторлик фирмасига ўғлимни ишга жойламоқчи эдим. У ерда ишга жойлашиш учун 100 минг сўм талаб қилишди. Ўғлимнинг келажаги учун деб молимни сотиб, айтганларини амалга оширдим.

Бироқ кейин билсам, икки ой давомида ўғлимни алдаб, буйруқ ҳам чиқармай, текинга ишлатиб юрган экан. "Ҳуррият"нинг вилоятдаги мухбири Убайдулла Хўжаниёзов аралашуви билан айни пайтда пулимни қайтариб олдим.

Мен ҳақ-ҳуқуқимни тиклашда ёрдам берган "Ҳуррият"дан беҳад миннатдорман. Мактабимизда мен газетангизнинг тарғиботчиси ҳам бўлиб қолдим. Ҳозирги кунларда унинг обуначилари сони кун сайин ўсаяпти.

Mustaqil gazeta HURRIYAT

Тақдир

ИККИ РАҲБАР ҚИСМАТИ

Қорақалпоғистонлик Бакит Самекеев ҳибсга олинганидан сўнг лавозимдан четлатилган бўлса, фарғоналик Валижон Иргашев қарор ижросини таъминлашга қаратилган ҳаракати натижасида ариза ёзишга мажбур бўлди...

Сирасини айтганда номи зикр этилган икки собиқ раҳбарнинг норозиликларга тўла шикояти қўлимизга текканига анча бўлди. Бироқ ўринли сабабларга кўра журналист суриштируви ўтказиб, бу ҳақда матбуот орқали чиқиш қилиш ҳадеганда амалга ошавермади. Биринчи сабаб — Б.Самекеев шикояти ва унга илова қилинган барча ҳужжатлар қорақалпоқ тилида бўлиб, рости, таҳририятимиз ходимлари орасида қорақалпоқчани биладигани йўқ, бинобарин, ҳужжатларни синчиклаб ўрганиш, мушоҳада юритиш, айниқса, қонуннинг "қаттиқ тили" билан ифода этилган қулоч-қулоч суд актлари, унда зикр этилган турфа ва турфа ҳолатлар бўйича муайян тасаввурга эга бўлиш имкониятимиз жуда чекланган эди. Шу боис Б.Самекеев шикоятини ўрганиб, лозим топилса, мақола тайёрлашни қорақалпоғистонлик журналист биродаримиздан илтимос қилдик. Ҳамкасбимиз илтимосимизни ерда қолдирмади, раҳмат. Бироқ тайёрланган мақола, ундаги мулоҳазалар мавжуд талаб ва меъёрий ҳужжатларга тўғри келмагани боис матбуот юзини кўрмади...

Фарғоналик Валижон Иргашев шикояти бўйича суриштирув ўтказилди, бироқ масаланинг бир учи судга бориб тақалиши ва у (суд жараёни) ҳали ниҳоясига етмагани боис ўтказилаётган журналистик текширув вақтинча тўхтатилган эди. Мана, судлашиш ҳам ниҳоясига етди, бахтга қарши суд қарори В.Иргашев кутганидек бўлмади. Аммо В.Иргашев шикоятида судгача етиб бормаган қатор ҳолатлар моҳиятида сўроқ (?) аломатлари мавжудки, азбаройи холислик, қолаверса, очиқдан-очиқ айтилган ("мухбир сотиб олинган") таъналар асоссизлигини билдирмоқ учун ҳам қўлимизга қалам тутдик.

Хўш, юқоридаги шахслар норозилигига сабаб бўлган масала юзасидан суднинг қарори мавжуд экан,таҳририят нима қилиб бериши мумкин? Албатта, матбуот — даҳанаки жанг ёки низолашаётган томонларга қозилик қилувчи майдон эмас. Бироқ унда ҳар ким ўз фикр-мулоҳазаларини баён этиш ҳуқуқига эга. Қолаверса, қонун судларни ҳам бир неча поғонада бўлиб қўйибдики, у ёки бу даражада йўл қўйилган камчилик, қонун бузилишлар юқори инстанцияда бартараф этилиши мумкин ва шу ҳолатнинг ўзиёқ Адолат тантанаси йўлидаги ҳуқуқий босқичдир. Б.Самекеев ҳам, В.Иргашев ҳам от билан туя сўраётгани йўқ, ҳақиқат талаб қилмоқда. Уларнинг даъволари нечоғли тўғрилигини ўзлари умид билан қараётган юқори босқич судлари ҳал этади. Бу ўринда матбуотнинг иши огоҳлик ёки ғирт ўзбекча айтганда — ровийлик, холос.

Демак, гапни кун-кунора қўнғироқ қилиб, охир-оқибат биздан ҳам хафсаласи пир бўлаёзган Бакит Самекеевдан бошлаймиз.

... Б.Самекеевга қўйилган айблар нечоғли экани, шунингдек, қорақалпоғистонлик ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг қаҳрамонимиз тимсолида айбдорлик даражаси мавҳум бўлган инсонларга нисбатан бўлган муносабатини қуйидаги манзарадан илғаш қийин эмасдек:

2000 йилнинг баҳорида Б.Самекеев устидан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 251-моддасининг 3-қисми (кучли таъсир қилувчи ёки заҳарли моддаларни қонунга хилоф равишда эгаллаш) ва 209-(мансаб сохтакорлиги) моддалари билан қўзғатилган жиноят иши то судга чиққунча шўрлик айбланувчининг эҳтиёт чораси бир неча бор ўзгартирилди. Яъни:

2000 йил 17 мартдан — 15 июнгача ҳибсда сақланади;

2000 йилнинг 15 июнидан — 25 августгача тилхат орқали очиққа чиқарилади;

Ўша йилнинг 25 августида эҳтиёт чораси ўзгартирилиб, яна қамоққа олинади;

2001 йилнинг 23 апрел куни тилхат орқали яна очиққа чиқарилади;

Ниҳоят, узоқ давом этган суд жараёни ниҳоясига етиб, 2001 йилнинг 26 июль куни жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий Судининг ҳукми чиқиб, унга кўра Б.Самекеев юқорида кўрсатилган моддалар бўйича айбдор деб топилиши натижасида ўн бир йилга озодликдан маҳрум этилади ва суд залидан яна қамоққа олинади.

2001 йилнинг 4 октябрь куни Жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий Суди судлов ҳайъатида иш қайта кўрилади ва ЖКнинг 251-моддаси 167-модда (ўзлаштириш)га қайта малакаланиб, бироз енгиллик юзага келгани боис амнистия актини қўллаб, Самекеев суд залидан озодликка чиқарилади.

Б.Самекеев ва бошқаларни айблаш ҳақидаги жиноят иши жуда мураккаб ва бир неча томлардан иборатлиги шундоғам кўриниб турибди. Бироқ дастлабки терговда қўйилган айбловлар бу — Самекеев қип-қизил жиноятчи дегани эмас, қолаверса, айбланувчининг ҳали айбдорлик даражаси сўроқ остида турган пайтда гоҳ очиққа чиқариб, гоҳ оёғини ерга теккизмай қамоққа тиқиш кишини а-анча ўйлантириб қўяди. Ахир тергов органи ферма мудири эмаски ҳали ҳаётдан умиди мўл инсонни худди қўтондаги қўйдек гоҳ очиққа ҳайдаб, гоҳ қамайдиган. Тўғри, айбланувчига нисбатан эҳтиёт чораларини қўллаш учун асос керак, бундай асосни эса терговчи хоҳласа топади, хоҳламаса... Бироқ Самекеев иши ҳали судга етгунча гоҳ очиқда, гоҳ ҳибсда бўлиши, жиноят иши ҳам аччиқ ичакдек чўзилишининг ўзиёқ инсон ҳуқуқлари етарлича бузилгани, қаҳрамонимизнинг норозиликлари замирида ҳақиқат ва мантиқ учқунлари йўқ эмаслигини кўрсатади. Б.Самекеев ҳибсдаги вақтида кўзининг оқу қораси бўлган фарзандининг фожиали вафоти оқибатида ота видосисиз тупроққа қўйилиши-ку, жуда юмшоқ айтганда дард устига чипқон бўлганини айтишгагина осон.

Б.Самекеев Қорақалпоғистон Ўсимликларни ҳимоя қилиш ва агрокимёвий тадқиқотлар маркази раҳбари эди. Эмишки, у Тахиатош Агрокимётаъминот ҳиссадорлик жамиятида қишлоқ хўжалигида ишлатиладиган кимёвий дориларни ортиқча ҳосил қилиб, ўзи раҳбар бўлган идорага жиноий йўллар билан топширилиши натижасида мансаб сохтакорлигига йўл қўйиб, жуда кўп миқдордаги кучли таъсир қилувчи моддаларни қонунга хилоф равишда эгаллаган. Шикоятда ёзилишича, дастлабки тергов ва суд органи жиноят ишининг асл ўзагини ташкил қилувчи айни шу ҳолатга жиддий эътибор қаратмаган. Аксинча, Агрокимётаъминот бошқаруви томонидан берилган нарядлар, ҳужжатлар тергов даврида йўқ қилинган, судланувчи, ҳимоячи суд залида қайта тақдим этишларига қарамай эътиборга олинмаган. Бундай ҳужжатлар сони бир эмас, иккита эмас, ўттиз саккизта экани инобатга олинса, тергов ҳам, суд ҳам айблов томонга оғиброқ иш юритганини англаш қийин эмас. Суд баёнига нисбатан ёзилган эътирозлар оқибатсиз қолдирилгани юқоридаги мулоҳазаларга асос вазифасини ўтайдигандек...

Қонун бузилмаган жойда норозилик кучаймаслиги бор гап, албатта. Қолаверса, Б.Самекеев амал учун курашмаётир. Ўзингиз ўйланг: бир ярим йил мобайнида гоҳ очиқда, гоҳ қамоқда умри ўтиб, ростмана иккинчи гуруҳ ногиронига айланган, сурункали касал одам амални бошига урадими?! Соғлиги, гулдек фарзандидан барвақт айрилган инсоннинг сўнгги илинжи амал эмас, адолат эканини англаш учун катта ақл шарт эмас. Демак, Б.Самекеев ва бошқаларнинг нақ 17 (ўн етти) томдан иборат жиноят иши қайта кўрилишига асос йўқ эмасдек... Том-том жиноят иши баёнига, ундаги айрим ўринли эътироз, аниқланиши ва ҳуқуқий баҳо берилиши лозим бўлган ҳолатлар ҳақида атрофлича мулоҳаза юритиш учун имкониятимиз чекланганини юқорида минг истиҳола билан айтдик. Б.Самекеевнинг бир эмас, беш маротаба мурожаатини жавобсиз қолдирган Ўзбекистон Республикаси Олий суди мутасаддиларида имконият ҳам, салоҳият ҳам етарли. Юқорида мазкур жиноят иши юзасидан қаҳрамонимиз бошига тушган кўргуликларнинг юздан бирини баён этдик, холос. Қолганини эса мутасаддиларга тан.

Энди икки оғиз фарғоналик В.Иргашев ҳақида.

Валижон Иргашев "Фарғонаулгуржисавдо" акциядорлик жамиятининг раиси сифатида фаолияти бир йилга ҳам етмади. Иргашев раҳбар этиб сайланганига тўрт ой ўтар-ўтмас устидан бир нечта идораларга шикоят ёзилади. Шикоятларнинг мазмуни: В.Иргашев жамият тасарруфидаги шўъба корхоналарнинг алоҳида акциядорлик жамиятига айлантирилишига тўсқинлик қилаётир, жойлардаги шўъба корхона раҳбарларига тазйиқ ўтказиб, сабабсиз ишдан бўшатмоқда, Иргашев — раҳбар бўлишга нолойиқ одам, аввал ўзи ишлаган "Фарғонаметалл" корхонасини банкротликка олиб борган, элликдан ўтганига қарамай оиласи билан ажрашган ва ҳоказо...

Шундай шикоятларнинг бири ўз вақтида "Ўзулгуржисавдо" етакчилари томонидан текширилиб, унда баён этилган ҳолатлар тасдиқланмаган. Фарғона вилояти ҳокимлиги мутасаддилари эса бошқачароқ фикрга келишган. Вилоят ҳокимлиги нуқтаи назари баёнидан аввал В.Иргашев устидан шикоят ёзишларига қайсидир маънода туртки берган ҳолатга эътибор қаратиш лозимдек.

2001 йилнинг 31 июл куни ўтказилган Ўзбекситон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш комплекси йиғилишида тизимнинг яқин келажакдаги фаолияти обдон муҳокама этилади, энг биринчилар қаторида амалга ошириладиган ишлар сирасига "Фарғонаулгуржисавдо" акциядорлик жамияти таркибидаги "Қўқонметалл" шўъба корхонаси негизида 25 фоиз давлат улушини сақлаб қолган ҳолда металл маҳсулотлари билан савдо қилувчи алоҳида акциядорлик жамияти шаклида ҳудудий база ташкил этиш масаласи киритилади. Бунинг учун биринчи навбатда "Қўқонметалл"нинг мулклари қайта хатловдан ўтказиш лозимлиги алоҳида таъкидланади. Мазкур йиғилиш қарорини бажариш мақсадида тузилган ишчи гуруҳи "Қўқонметалл"га бориб қарашсаки, вазият ўзгача: шўъба корхона мулкининг тўртдан уч қисми "Хадра" деган хусусий корхонага арзон нархларда сотиб юборилган, қатор транспорт воситалари, муҳандислик иншоотлари умуман баҳоланмаган ҳолда бериб юборилган, вазият шу даражага етганки, асосий воситалар сотиб юборилиш натижасида "Қўқонметалл" ходимларининг ўзи... айни шу жойда ижарада туриб ишлашга мажбур бўлишган. Ишчи гуруҳи хулосасига кўра, шўъба корхона мулкларини арзон-гаровга "Хадра" савдо ишлаб чиқариш жамоа корхонасига сотилиб кетилиши натижасида "Қўқонметалл" негизида металл маҳсулотлари билан улгуржи савдо қилувчи база ташкил этишга имконият қолмаган. Қачонки, сотилиб кетилган мулклар қайтарилсагина ишлар олдинга силжиши мумкин. "Фарғонаулгуржисавдо" таркибидаги "Қўқонсервис", "Тараққиёт" шўъба корхоналарида ҳам аҳвол шу... Табиийки, бу борадаги ишларни тартибга солиш яқиндагина сайланган раҳбар В.Иргашев зиммасига юкланади. Қаҳрамонимиз зиммасига юклатилган юмушларга қўл уриб улгурмай устидан шикоятлар ёзила бошлайди. В.Иргашев фикрича "...юқорида тилга олинган корхона раҳбарлари ўз ноқонуний ҳаракатларини яшириш мақсадида устимдан аризалар ёзиб, ҳокимиятни чалғитмоқда. Фарғона вилояти ҳокими ўринбосари аризаларни кўриб, мени лавозимимдан озод этишга мажбур қилмоқда..."

Мана энди В.Иргашев устидан ёзилган шикоятларга нисбатан вилоят ҳокимияти нуқтаи назари билан танишсак бўлади. Фарғона вилояти ҳокими ўринбосарлари А.Иноятов ва, А.Эргашевлар вилоят ҳокими А.Отабоевга киритган "Маълумотнома"да шундай дейилади: "... Ўтган тўрт ой мобайнида жамият раиси (В.Иргашев) томонидан фақат бир нафар шахс, яъни "Қўқонсервис" корхонаси раҳбари Б.Тешабоев ўз хоҳишига кўра вазифасидан озод этилган. Аризани ўрганиш жараёнида "Тараққиёт", "Қўқонсервис" ҳамда "Қўқонметалл" шўъба корхоналари раҳбарлари билан суҳбат ўтказилди. Улар жамият раиси томонидан тазйиқ ўтказганлигини ёзма равишда баён этдилар..."

В.Иргашев эса бошқача фикрда: юқорида номлари тилга олинган корхона раҳбарларига тазйиқ ўтказмаганман. Фақат сувтекинга ўз яқинларига сотиб юборган мол-мулкларни қайтаришни талаб қилганман, холос.

"Маълумотнома"дан:

"В.Иргашевни бундан олдинги лавозимда фаолият кўрсатган пайтда ("Фарғонаметалл" шўъба корхонаси раҳбари лавозимида ишлаган) корхонани оғир аҳволга тушириб қўйгани факти бўйича: "Фарғонаметалл" корхонаси ялпи даромадлар режаси ҳамда фойда олиш бўйича йилга пасайганлиги ва зарар билан якунланганлигини кузатиш мумкин.

Жумладан, 2000 йилда ялпи даромад режаси 6,8 миллион ўрнига 5,6 миллион сўмга, 2001 йилнинг 6 ойида 3,3 миллион сўм 675 минг ёки режага нисбатан мос равишда 1,2 миллион ва 2,7 миллион сўмга кам бажарган. 2001 йилнинг ярим йили эса 3,4 миллион сўм зарар билан якунланган.

Юқоридагиларга асосан "Ўзулгуржибиржасавдо" акциядорлик жамиятининг 2001 йил 16 майдаги 23-сонли буйруғи билан "Фарғонаметалл" корхонаси тугатилган ва Фарғона шаҳар ҳокимининг 2001 йил 27 августдаги 862-сонли қарори билан Давлат реестридан чиқарилган".

"Маълумотнома"нинг айни шу парчаси вилоят раҳбарининг тепа сочини тикка қилган кўринади. Зудликда ўринбосарларига шундай топшириқ беради: "Нима учун "Фарғонаметалл" корхонасини тугатишгача олиб борган В.Иргашев вилоят ташкилотига раҳбар лавозимига тайинланган? Бу таклифни ким киритган?" (№285. 23.11.2001 й).

Ўринбосарлар таклиф вилоят мулк бошқармаси бошлиғидан чиққанини билдиришади. Шу билан — тамом, В.Иргашев фатвоси ўқилди, ҳисоб...

Валижон Иргашевнинг "Фарғонаметалл"нинг тугатилишига фақат зарар сабаб эмаслиги, бу ҳол "Фарғонаулгуржисавдо" раҳбарияти ташаббуси билан амалга оширилгани боис эски ишхона ёпилгач, вилоят ташкилоти раиси ўринбосарлигига тайинлангани, кўп ўтмай раҳбар ишдан кетгач, унинг ўрнига сайланганини баён этиб ёзган билдиргилари эътиборга олинмайди.

Бу ёкда "Қўқонметалл" корхонасининг сотилиб кетилган мулкларини қайтариш бўйича хўжалик судига киритилган даъво аризалари ҳам рад этилади.

В.Иргашев бунда адолат меъёрлари бузилган деб ҳисобламоқда. Ишдан четлатилиши бўйича ҳам шу гап.

... Норозилик баёнининг қисқача тафсилоти шу. Шу ўринда биз ҳам ихтиёримиздаги ҳужжатлар кўп бўлишига қарамай сўзимизни мухтасар қиламиз. Зеро, В.Иргашев ҳам аллақачон вазифасидан озод этилган, ўрнига келган янги раҳбар эса енг шимариб ишга киришганига кўп бўлди. Албатта, вилоят миқёсидаги ташкилтга раҳбар тайинлаш ёки озод этиш — катта амалдорларга тан. Бироқ масаланинг маънавий жиҳатига диққат қилсак, озмикўпми меҳнати сингган ва шу хизматлари орқали ўзига яраша мавқега эга инсон мансабини суъистеъмол қилгани ёхуд ишхонасидан бирор нимани ўмариши орқасидан эмас, оддий тушунмовчилик, муаммо моҳиятига етарлича эътибор берилмаганлиги натижасида лавозимидан четлатилганлигини назарда тутсак, В.Иргашев ҳасратлари ўринсиз эмасдек туюлади кишига... Зотан, ўзини ҳурмат қилган инсон учун касб — бирламчи, лавозим эса иккинчи даражали...

А.ТИЛЛАНОРОВ

Тадбир

ХАЛҚИМИЗГА ПЕШВОЗ ЧИҚАЙЛИК

Ўзбекистон Миллий Матбуот Марказида "Журналист аёллар клуби"нинг навбатдаги учрашуви бўлиб ўтди. Нашриётлар ходимлари ҳамда журналист аёллар иштирокидаги давра суҳбатида клубнинг нашриётлар бўйича секцияси бошлиғи Назира Жўраева, "Саодат" журналининг бош муҳаррири Ойдин Хожиева, "Чўлпон" нашриёти етакчи муҳаррири Тўлқин Алимов, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитасининг етакчи мутахассислари Раъно Раҳмон қизи, Соҳиба Абдуллаева, фаҳрий журналистлар Дилбар Маҳмудова, Фарида Усмонова, Раҳима Шомансурова ва бошқалар бугунги кунда нашриётларда кечаётган ўзгаришлар, китоб нашр этишдаги муаммолар, китобларни тарқатиш, сотиш тизимини таомиллаштириш, вилоятларда китоб дўконларининг камайиб кетиши сабаблари, болалар учун лотин алифбосида асарлар чоп этиш, халқнинг, айниқса ёшларнинг адабиётга меҳрини ошириш, янги асарларни тарғиб этиш каби масалалар юзасидан фикрлар алмашдилар.

Учрашувда олий ўқув юртларида, коллежлар, лицейларда талаба ёшларнинг ёзувчилар, шоиралар, етакчи журналист аёллар билан ижодий учрашувларини ташкил этиш таклифи ҳам ўртага ташланди.

Дилором ТОҒАЕВА

Мунозара

МАТБУОТ «ЭПИДЕМИЯСИ»

У миллий қадриятларимизни поймол қилмаслиги керак

Матбуотимиз кун сайин ўқувчини ўзига жалб қилишининг янги қирраларини "кашф" этмоқда. Қайсидир газета "урди-сурди", яна бири "қўйди-чиқди" кабилар билан, бошқаси эса сканворду бошқотирмалар билан ўз саҳифаларини "бойитмоқда". Сўнгги пайтда расмий ахборотлар газетанинг бир оз ҳолдан тойдирганини ҳисобга олсак, юқоридаги кўринишлар унчалик ҳам ваҳимали эмасдек. Бироқ мени бугунги кунда ёмғирдан кейинги қўзиқориндай кўпайиб кетаётган газеталарнинг ёритмоқчи бўлган мавзулари анчайин ташвишга солаётир.

Тиббиётга озгина бўлсада, алоқаси бўлган кишилар "эпидемия" нима эканлигини яхши билишади. Ана шундай тиб атамаси бугун миллий матбуотимизга кириб келаётгани сизни ташвишлантирмаётганига ишонгим келмайди. Пул ишлаш мақсадида (жумлани қайта-қайта ўқинг — Д.П.) чиқарилаётган бу газеталарнинг ижодий ходимлари "Қиёмат қойим қачон бўлиши"ни-ю **(«Даракчи» газетаси), "Эркакларда ҳам бачадон мавжудми" ("Хиёбон" газетаси, 2002 йил, 3-сон)ни айтиб газетхоннинг юрагига ғулғула солиб қўйганларидан хабардормикан?!**

Буни ҳам қўя турингку-я, "Хонадон сирлари" деган нашр босмадан чиқибдики, ёшу қари томонидан бирдек "севиб" ўқилмоқда. Газетани варақлар эканман, ундаги беҳаё суратларни кўриб, пардасиз жумлаларни ўқиб, ўзбек миллий матбуотида ростдан ҳам эпидемия тарқатаётганига амин бўламан. Америкалик қайсидир докторнинг тутуруқсиз маслаҳатларини ўқиб, вужудида асл ўзбеклар қони кўпириб турган ҳар қандай эр кишининг пешонаси тиришади. Эмишки, "эркак сексни, аёл севгини хоҳлармиш. Севгини фақатгина секс сақлармишу, эрхотин ораларидаги кекни исботлаш билан эмас, балки секс билан шуғулланишлари керакмиш". Ўша докторнинг фикрича, "аёллар ўринда ўзига нима ёқишини эркакка тушунтиришдан истиҳола қиларканлар". У киши эркакларга маслаҳат бериб, шундай дейди: «Лаззатланишда аёлни олдинга ўтказиб юборинг... Аёлга ҳар хиллик керак. Ҳар куни қайтариладиган бир хиллик совуқ сувдек аёл кўнглига тегади (2002 йил, 11-сон).»

Шу ва шу кабилар тўғрисида айюҳаннос солаётган ҳамкасб акаларга қойил!

"Қулоққа айтиладиган гаплар" дея жимжимадор шаклда ёзиб, "аёлларнинг лаззатланиш хусусиятлари" ҳақида оғзидан бол томиб гапираётган, "шаҳват тўкилгач, эр-хотин бир латта билан ўзларини пок айлаши мумкин эмас" (2002 йил, 12-сон)лигини айтиб, жар солаётган ҳамкасб опаларга тан!

Эри ажралмоқчи ва бошқага уйланмоқчи экани-ю, унинг "бу — суннат" дея ўзини оқламоқчи бўлаётганидан куйиб, маслаҳат сўраган Роҳила исмли аёлга "Агар эркаклар фақат бир аёлга уйланса, бошқа аёллар турмуш қуриш ва она бўлиш бахтидан бебаҳра қолишлари мумкин эди" (2002 йил, 13-сон), деб фатво бераётган шифокор-андоролог жанобларига эса икки ҳисса тан!

Бундан уч-тўрт йил аввал кийинишда Европага тақлид қилдик. Бугун эса уларни "чангимизда қолдириб" кетдик. Экранларимиздан турли хил сериаллару яна алламбалолар аримай қолган. Гўёки уялган бўлиб — иффатли аёлларимиздан узрку-я — оппоқ сийналарини қўллари билан "яшириб" турган ... яланғоч аёл расми туширилган чет эл газеталарини санаб саноғига етолмайсиз. Дўконлардан ўшандай газетани атиги 150 сўмга (биз муқаддас деб билган чимилдиғимиз сирларининг нархи нақадар паст! — Д.П.) сотиб олган ва "пайшанба куни ошдан сўнг" нима бўлишини ўқиган мактаб боласининг миясига қандай фикрлар келиши мумкинлигини ўйласам, қўлим беихтиёр ёқамга югуради.

Юзлаб буюк шахсларни етиштирган ўзбек халқи бугунга келиб, Ғарбнинг гадой топмас жойидан туриб, "ундай қилинг — бундай қилинг", дея ақл пешлаётган қандайдир докторнинг маслаҳатига зор бўлиб қолдими?! Юриш-туришимиз, муомаламиздан тортиб, еб-ичишимизгача Европа услуби. Нима энди чимилдиқда ҳам Европа услубини қўллашимиз керакми?!

Халқимиз бизга ишонади, суянади. Бири боғдан, яна бири тоғдан ёзилган "мақола"ни матбуотда эълон қилиб, кўксимизга муштлаш — бизни тўртинчи ҳокимият деб билган газетхон олдида ҳижолатли-ку, тўғрими? Қолаверса, яна бир гап: бошимизни силаганнинг қўлини синдирмайлик-да...

Давлатжон ПОЛВОНОВ

Ол-а!

КИМГА ОШ КИМГА... МОШ!

Сурхондарё вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи Саодат ИНОЯТОВА эътиборига

Мен Қумқўрғон туманидаги С.Бойматов номли очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятига қарашли Қизилқоя қишлоғида истиқомат қиламан. Бу қишлоқда А.Набиев номли 55-ўрта таълим мактаби жойлашган. Айни пайтда уч нафар ўғлим мактабда таҳсил олаяпти.

Авваллари мактабдаги майда-чуйда, икир-чикирларга эътибор бермас эдим. Аммо шу йилнинг 16 сентябр куни бўлиб ўтган воқеа ҳаммасидан ошиб тушди. Бу бир қарашда оддий ҳолдек туюлса-да, фарзандларимизга феодалларча муносабат билдирилаётганлигини эшитиб, кўра-била туриб жим туриш виждонимга тўғри келмади. Уларнинг келгуси истиқболини ўйлайдиган ҳар бир отаона ушбуни ёзишга жазм этса керак, менимча.

Хуллас, 16 сентябр куни эрталаб ва тушдан кейин таҳсил олувчи 3-синфдан юқори ўқувчилар бирваракайига ўша участкада экилган мошни юлишга мажбурлаб олиб кетилган. Бу мактаб директори Қарши Бозоровнинг биттагина совуқ нигоҳли буйруғи билан амалга оширилган. Мошни эса "зўр"лар даври, тадбиркорлик фаолиятини кенг кўламда юргизиш пайти. Хўш, нима бўпти? 2—3 гектарлаб мош эккан "мард" ҳосилни керак бўлса ўз оиласи, қариндош — уруғи билан йиғиштириб олсин!

Ўрта мактабга ўқисин, билим олсин, деб юборган ўғил-қизларимизни "жамоат иши" деб шахсий экинни йиғиштириб олиш учун олиб боришга бу мактаб маъмуриятига ким ҳуқуқ берди?

Мен бу мактабнинг айрим ўқитувчилари билимидан умуман қониқмайман. Айниқса, бошланғич синф ўқитувчилари билимидан. Бунга тўла ишонч ҳосил қилишингиз учун битталаб билим савиясини, имло ёзувини текшириб кўринг — стилистик ва орфографик хатоларга дуч келасиз. Хўш, мактаб директори Қарши Бозоров ҳукуматимизнинг "Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастур"и талабларига зид равишда билимсиз ва мутахассис бўлмаган кадрларни ўз ёнига йиғиштириб олгани етмаганидек, энди бутун бошли жадвалдаги дарсларни бир томонга йиғиштириб қўйиб ўқувчиларни 2—3 гектарлаб шира босган мошга (мактаб формаси билан!) олиб бориши қайси ақлга сиғади?

Тўғри, бир пайтлар маъмурий буйруқбозлик даврида мен ҳам пахта яганасига, чопиғига ўша даврнинг савиясиз раҳбарлари қистови билан мактаб кийимим билан борганман. Бироқ, у давр билан ҳозирни таққослаб бўлмайди. Ўша йиллари дарсликлар бепул эди. Кир совунларини дўконнинг бир чеккасида чанг босиб ётарди. Ҳозир қишлоқдаги хусусий дўконларда битта совун 325—350 сўм туради. Битта болани кийинтириб, ўқув қуроллари билан таъминлаш қанчага тушишини яхши биламиз. Умуман, буғдой ўтоғи, пахта терими бўлса — майли, булар умумхалқ бойлиги. Лекин бирор бир "зўр"нинг, директорнинг ёки ўқитувчининг ўқувчиларни ёппасига шахсий ишга мунтазам олиб кетишига мен ва бошқа барча ота-оналар умуман йўл қўймаймиз.

17-сентябр куни эрталаб директор билан шахсан гаплашиб кўрдим. Бироқ, у мактаб ўқувчиларининг мош юлишга олиб кетилганлигидан умуман хабари йўқлигини айтиб "Ҳозир бу масалага ойдинлик киритамиз. Қани болаларни у ерга ким юборибди экан", ўзини оппоқ кўрсатди. Гўё у ҳеч нарсадан бехабардек. Шуни билингки, қишлоқда гап турмайди. "Болалаб" кетади. Миш-мишлар тагида эса заррача бўлса-да, ҳақиқат ётади.

Шундай гаплардан бири — мактаб директори Қарши Бозоровнинг 3 гектар ердаги мошни юлдириб берганлиги учун "зўр"лардан 20 минг сўм олганлиги ҳақидаги "миш-миш". Унинг ростлигига кафолат беролмайман. Лекин бировнинг мошини текинга "беминнат дастёр"ларга тердириб берадиган "содда" бўлмаса керак.

Президентимиз Ислом Каримовнинг "Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли ва албатта доно бўлишлари шарт" деган иборасини ўйлаб қишлоғимдаги болаларга ачинганимдан қоғоз қораладим. Бу менинг оддий бир ўқувчининг отаси сифатида фуқаролик бурчим эди. Қолаверса, касбим тақозоси эди. Фарзандларимиз китоб ўқимай, машғулотларда қатнашмай мош юлиб юрса, улар қачон ривожланган мамлакатларнинг болаларидек ўткир зеҳнли бўлади? Мактабимизнинг болалари қачон компьютерни ўрганишади?

Биламан, мақола матбуот юзини кўргунича мен тилга олган мактаб биносининг ичию сирти оппоқ қилиб оқланади. Журналларга ўтилмаган дарслар ўтилди, дея ёзиб қўйилади. Ўқувчиларнинг айримларига баҳо ҳам қўйилган бўлади. Директор эса "мошни бекордан бекорга юлдирганим йўқ, мактаб учун фалон нарсани олиб келдим", деган баҳонани ҳам тўқиб қўйган бўлади. Аммо қани энди шу билан айрим ўқитувчиюю ўқувчиларнинг билим савияси бирданига ўзгариб қолса. Ҳозирги замон талабларига тўла жавоб берса! Афсуски, бунга ҳали анча вақт бор, деб ўйлайман. Нима бўлгандаям 16,17,18 сентябр кунлари мактаб ўқувчилари, ўқитувчи-ю техник ходимларнинг барчаси ўз жойларини мошпояга алмаштирганлиги рост. Директорнинг ўқувчилар қўл кучи билан мош юлиб бериши орқали тўйиб ош егани ҳам рост. Начора мош йиғиштириб кетилди, ош ейилиб кетди. Вақт ғилдирагини эса орқага қайтариб бўлмайди. Фақат Сизнинг қўл остингизда, маориф соҳасида шундай кимсалар ишлаётганлигини билдириб қўйишни лозим топдим. Қолгани ўзингизга ҳавола.

Қулмурод ОЛТИБОЕВ,
Сурхондарё вилоят прокуратураси муассислигидаги "Адолат тарозиси" газетаси масъул котиби.

Ахборот

ПОРАХЎРЛАР ҚЎЛГА ТУШДИ

Мансабдор шахслар томонидан содир қилинаётган суиистеъмолчиликлар ва порахўрлик жиноятларига қарши кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари ҳамда бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ҳамкорлигида ўтказилган тадбирлар натижасида жиноят устида қўлга олинган мансабдор шахслар суд ҳукми билан тегишли жазога тортилмоқдалар.

Фарғона вилоят ҳокимлиги дин ва жамоат ташкилотлари мажмуаси бош мутахассиси Отабек Шодиев фуқаро М.Ориповни ҳаж сафарига борувчилар гуруҳи раҳбари этиб тайинлаш эвазига, ундан 300 АҚШ доллари ва 50000 сўмни пора тариқасида олганида ушланиб, суд ҳукми билан 4 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Сурхондарё вилояти нефт маҳсулотлари корхонаси бошлиғи Рустам Бегалиев, Жарқўрғон туман нефт маҳсулотлари корхонаси бош оператори бўлиб ишловчи Ю.Фармоновни аттестациядан ўтказиш эвазига пора тариқасида 1500 АҚШ долларини олган вақтида ушланиб, суднинг ҳукми билан 13 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Чирчиқ шаҳар ҳокимияти назорат инспекцияси бош нозири Зокиржон Дониёров тамаъгирлик йўли билан тадбиркор Х.Ҳакимовдан 100 АҚШ доллари ва 220.000 сўмни пора тариқасида олганида ушланиб, унга нисбатан суднинг айблов ҳукми чиқарилган.

Тадбирлар давом этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси матбуот маркази.

Эътироз

САНАЛАРДА АДАШМАЙЛИК

ёхуд «Эки ўзбек ёзуви» дарслигининг жиддий таҳрирга муҳтожлиги хусусида

Мустақиллик туфайли тарихий ва маънавий қадриятларимиз қайта тикланаётгани қувонарли ҳол, албатта. Аммо шошма-шошарлик, юзакичилик сабаб тарихимизнинг асл моҳияти бузиб кўрсатилаётган ҳолатлар ҳам йўқ эмас. Бундай ҳолатларнинг, айниқса, ўқув дарсликларида, нуфузли журнал, газета ва бошқа ахборот воситаларида қайта-қайта такрорланаётганлиги ғоят ачинарлидир.

Ана шундай аҳволни афсуски Раҳимбой Жуманиёзов қаламига мансуб "Эски ўзбек ёзуви" дарслигида ҳам кузатиш мумкин. Мазкур дарсликнинг ҳижрий йиллар ҳисобига бағишланган 28 ва 29-дарсларида жиддий хатоликларга йўл қўйилган.

Фикримизни далиллаш учун китобнинг 150-бетидаги "Йигирма тўққизинчи дарс"га мурожаат қиламиз(1-илова). У ерда шундай жумлага кўзимиз тушади. **"Милодий йилни ҳижрий-шамсий йилга айлантириш учун милодий йилдан 622ни ажратиш керак.**

Ҳижрий-шамсий йилни милодийга айлантириш учун эса худди шунга тескари амал қилинади". Айтилганларнинг нечоғлик мантиққа мос келишини биргалашиб таҳлил қилайлик. Бунинг учун ҳисобни ҳижрий йил (ҳижрий-шамсий ва ҳижрий-қамарий)лар биринчи йилидан бошлаймиз, шундагина масалага ойдинлик киритиш осон бўлади.

Ҳижрий йиллар ҳисоби 622-йилдан бошлангани учун (шу китоб 144-бет) милодий 622-йилга ҳижрий-шамсийнинг 1-йили, 623-йилга 2-ҳижрий-шамсий йил ва милодий 624-йилга эса, ҳижрий-шамсийнинг 3-йили ва ҳоказо... тўғри келиши керак. Энди ана шу 624, 623, 622-милодий йилларни муаллиф айтгандек усулда ҳижрий-шамсийга айлантирайлик. У ҳолда: милодий 624-йил, 624—622=2-ҳижрий-шамсий йилга; милодий 623-йил, 623—622=1 — ҳижрий-шамсий йилга ва милодий 622-йил эса 622—622=0 — ҳижрий-шамсий йилга тўғри келиб қолади. Ваҳоланки, тарихий йилларда ҳеч қачон "нолинчи" йил, "нолинчи ой", ёки "нолинчи кун" учрамайди.

Ёки аксинча, муаллиф айтгандек 1-ҳижрий-шамсий йилни милодийга айлантирайлик.

1(ҳижрий-шамсий) + 622 = 623(милодий йил), ёки 2(ҳижрий-шамсий) + 622 = 624 милодий йилга тўғри келиб қолади, ваҳоланки, 1-ҳижрий-шамсий йилга 622-милодий йил ва 2 ҳижрий-шамсий йилга эса 623 милодий йил тўғри келиши керак эди. Шу ўринда йилларнинг тарихий ва астрономик ҳисоблари тўғрисида қисқача маълумот бериб кетишга тўғри келади.

Йилларнинг тарихий ва астрономик ҳисобини биринчи бўлиб, француз олими Жак Кассин 1740 йилда қўллашни тавсия қилган эди ва у буни қуйидагича ифодалайди.

ЙИЛЛАРНИНГ ТАРИХИЙ ҲИСОБИ

Эр. ол. 3-йил	Эр.ол. 2-йил	Эр.ол. 1-йил	Эр.нинг 1-йили	Эр.нинг 2-йили
-2-йил	- 1-йил	Нолинчи йил	+ 1-йил	+ 2-йил
Йилларнинг астрономик ҳисоби 4 йил				

Мазкур жадвалдан кўринадики, "нолинчи" йил эралардан ўтиш чегарасида фақат астрономик йил ҳисобларида қўлланилади ва тарихий йилларни ҳисоблаганда у тарихий йилдан – 1га кичик бўлади ёки уни муаллиф қуйидагидек тартибда ёзади:

Йилларнинг астрономик ҳисоби	Йилларнинг тарихий ҳисоби
0-йил(нолинчи) -1-йил -2- ил	Эрадан олдинги 1-йил Эрадан олдинги 2-йил Эрадан олдинги 3-йил

Масалан, эрадан олдинги тарихий 3-йилга астрономик "манфий 2-йил" тўғри келади ёки милодий 2002 йилда эрамиздан олдин 3-йилда содир бўлган воқеага 2002+3=2005 йил эмас, 2002-(-2)=2002+2 =2004 йил тўлган бўлади. Тарихий йил ҳисобида саноқ боши "о"дан эмас "1"дан бошланишини билмаслик натижасида тарихда кўп чалкашликлар бўлиб ўтган. Жумладан, Италия ва Германия императори Август туғилган куннинг 2000 йиллиги 1937 йилда нишонланган. Ваҳоланки, Август эрамиздан олдинги 63-йилда туғилган ва милодий эра бошида унга 62 йил тўлган (63 эмас). У ҳолда 1937 йилда унинг туғилганига 1937-(-62)= 1937+62=1999 йил тўлган ва 2000 йиллигини 1938 йилда нишонлаш тўғри бўлар эди.

Мазкур айтилганлардан кўринадики, Р.Жуманиёзов ҳисобни "О"дан бошлайди ва тарихий йилларни ҳисоблашда унинг "1"дан бошлаб олинишини ва милодий йилни ҳижрий-шамсийга(ёки аксинча) айлантиришда милодий йилдан 622ни эмас, 622-1=621ни айириш лозимлигини унутиб, жиддий хатога йўл қўяди.

Шундай қилиб, милодий йилни ҳижрий-шамсийга (ёки аксинча) айлантиришда ундан 622ни эмас, 621ни айириш тўғри бўлади.

Энди ҳижрий-қамарий йилни милодийга айлантиришни муаллиф усулида текшириб кўрайлик. У "Йигирма саккизинчи дарс"даги $M=\text{Ҳ}-\frac{\text{Ҳ}}{33}+622$ формула билан аниқланади. Бу ерда Ҳ-ҳижрий-қамарий йил; М-милодий йил.

Ҳижрий-қамарий 1-йилни милодий йилга айлантирайлик $M=1\text{ҳ.-қ.}\ \frac{18.\ \text{х.к}}{33}+622=1\text{ҳ.-қ.}$, $0{,}3+622=0{,}7+622=622{,}7=623$ милодий йил. Аслида 1ҳ.-қ. йилга 622 милодий йил тўғри келиши керак эди. Ҳисобни 622 ўрнига 621ни қўйиб ишлаб кўрамиз. $M=1\text{ҳ.қ.}\ \frac{18.\ \text{х.к}}{33}+621=0{,}7+621{,}7=622$ милодий йил. Бу бизнингча тўғри натижадир.

Шу китобнинг 148-бетида Берунийнинг таваллуд топган ҳижрий-қамарий 362-йилини милодийга айлантириб, уни $M=362-\frac{362}{33}+622-11+622=351+622=973$ йил деб белгиланган. 622 ўрнига 621ни қўйиб ҳисоблайдиган бўлсак, Берунийнинг туғилган йили 972-йилга тўғри келишининг гувоҳи бўламиз.

Муаллифнинг милодий йилни ҳижрий-қамарийга айлантириш формуласини таҳлил қилиб кўрамиз. Шу китобнинг 28-дарсидаги формула $\text{Ҳ}=M-622+\frac{M-622}{32}$ бўйича, 622-милодий йилни ҳижрий- қамарий йилга айлантирайлик. $\text{Ҳ}=622+\frac{622-622}{32}=0+\frac{0}{32}$ мантиқсиз ҳолга дуч келамиз. Энди 622нинг ўрнига 621ни қўйиб кўрайлик, $\text{Ҳ}=622-621+\frac{622-622}{32}=1+0{,}3=1$-ҳижрий-қамарий йилга тўғри келади, демак тўғри.

Буларни ўқиган газетхонда наҳотки барча ҳижрий йиллар ҳисобида адашилаётган бўлса, деган савол туғилиши мумкин. Ҳамма ҳам адашаётгани йўқ. Сўзимизни исботлаш учун Пиримкул Қодировнинг "Ҳумоюн ва Акбар" тарихий романининг 15-саҳифасидаги "Ҳижрий 935 милодий 1528-йилга тўғри келади" жумласини таҳлил қиламиз. Уни Р.Жуманиёзов усули бўйича ҳисобласак, у ҳолда ҳижрий 935-йил, $M=935-\frac{935}{33}+622+935\ 28{,}3+622=1529$ йилга тўғри келади. Пиримкул Қодиров адашмаган ва ҳисобни тўғри-(яъни 621ни қўллаб) олиб борган ($M=935-\frac{935}{33}+621=1528$ йил бўлади).

Китобнинг 145-бетида **"ҳижрий-шамсий йил ҳам 31 ва 30 кунлик 12 ойдан иборат бўлиб, фақат бир ойи 28 кун бўлади. Ҳар тўртинчи йилда бу ой 29 кунлик ҳисобланиб, шу йил кабиса, яъни 366 кунлик бўлади"** дейилган. Аввало шуни таъкидлаш жоизки, ҳижрий-шамсий тақвимда 28 кунлик ой узунлиги бўлмаган. Муаллиф ўзининг фикрини яна шу саҳифанинг ўзидаёқ рад этади, яъни тақвим жадвалида уни (ҳут ойига қаранг) 29-30 кун деб кўрсатади. Муаллифнинг "бир ойи 28 кун бўлади" дейишининг нотўғрилигини исботлашга ўтамиз. Жадвалдан кўринадики, 31 кунлик ойлар 6та ва 31х6=186 кунни ва 30 кунлик ойлар сони 5та ва у эса, 30х5=159 кунни ташкил этади. Битта ойи 28 кунлик бўлган йилнинг давомийлигини ҳисоблайлик, 186+150+28=364 кун келиб чиқади. Ҳижрий-шамсий йил 365-366 кунлиги барчага маълум. Бу билан муаллифнинг "ҳар тўртинчи йилда бу ой 29 кунлик ҳисобланиб, шу йил кабиса, яъни 366 кунлик бўлади" дегани ҳам нотўғри бўлиб қолади. Чунки 29 кунлик ойда йил 365 кун давом этиши шундоқ кўриниб турибди.

Муаллиф: **"Ҳижрий-қамарий ва ҳижрий-шамсий йиллар орасидаги 11 кунлик фарқ қамарий йил ойларининг силжиб қолишига сабаб бўлади. Ҳар 33 йилда Ҳижрий-қамарий йили деб даврни айланиб чиқиб, яна бир вақтда тўғри келади, қамарийнинг 33 йили шамсийнинг 32 йилига тенгдир"** деб хомчўт қилиб ҳам кўрмайди, ваҳоланки, 33х11=363 кун бўлади-ку.

Муаллиф бу фарқнинг: ҳижрий-қамарийда кабиса – 355 кун ва ҳижрий-шамсийда оддий – 365 кунлик йилларда, 365-355=10 кун, иккала тақвимда ҳам оддий ёки кабиса йилларида 365-354=11 кун;, 366-355=11 кун; ҳижрий-қамарийда оддий ва ҳижрий-шамсийда кабиса бўлган йиллари 366-354=12 кун бўлишига эътиборини қаратмайди. Ҳижрий-қамарий тақвимда йиллар ҳисоби 354-355 кун ва ҳижрий-шамсий тақвимда эса йиллар ҳисоби 365-366 кунлик бўлгани учун, улар орасидаги йиллик фарқ оддий ва кабиса йиллари билан боғлиқ ҳолда фақат 11 кунга эмас, балки 10, 11 ва 12 кунга ҳам тенг бўлади. Ва шундагина бу фарқлар йиғилиб ҳар милодий йилда бир йилни ташкил қилади, яъни ҳижрий-қамарий йил ҳисоби, ҳар милодий 32 йилда ундан 1 йилга олдинга ўтади ёки милодий тақвим бўйича 32 ёшга тўлган киши ҳижрий-қамарий тақвим бўйича 33га киради, дейиш тўғри бўлар эди.

Мазкур масала ҳам кенг қирралли, ҳам мураккаб бўлгани боис ана шу ерда нуқта қўйишга қарор қилдик. Хулоса сифатида шуни айтишимиз мумкинки, мазкур дарслик жиддий қайта таҳрир қилиниши ва шундан кейингина ўқув жараёнига тавсия қилиниши лозим. Бундан ташқари тарих ва адабиётга оид барча нашрлардаги ҳижрий йиллар билан боғлиқ саналардаги хатоликлар тузатилиши керак. Ва яна нашриётлар ана шундай ҳолатларга жиддий эътибор қаратишлари лозим бўлади

Хўжамберди ТОҒАЕВ,
Жиззах давлат педагогика институти талабалар илмий маркази раҳбари.

Огоҳлик

ХАВФСИЗЛИГИМИЗ ЎЗ ҚЎЛИМИЗДА

Ўлкамизнинг ўзига хос табиий иқлими, жуғрофий жойлашуви, муҳандис-геологик шароити баъзи нохуш табиий ҳодисалар юз беришига қулай шароит яратади. Минтақамизнинг сейсмик фаол зонада жойлашганлигидир. Зилзила, сел, кўчкилар каби табиий турдаги фавқулодда вазиятлар тез-тез содир бўлиб туриши тарихий манбалардан аён. Бу эса биздан доимо ҳушёр бўлиб туришимизни талаб этади.

Табиий ҳодисалар ичида энг даҳшатлиси, энг кўп моддий ва ижтимоий зарар етказувчи, катта ҳудудларда содир бўладигани — бу зилзиладир. Марказий Осиё минтақасида кейинги юз йил ичида 30га яқин кучли ер силкинишлари қайд этилган бўлиб, унда юз минглаб кишиларнинг қурбон бўлгани, катта-катта шаҳарлар вайронага айлангани бизга тарихдан маълум.

Зилзилалар оқибатида инсонларнинг асосан иморатларни вайрон бўлишидан зарар кўришлари кузатилган. Масалан, 1988 йилда юз берган Спитак зилзиласи, 1965 йилда Россиянинг Нефтегорск, Тошкентдаги 1868, 1966, 1980 йиллардаги, Газлидаги 1986, 1984 йилдаги зилзилаларда иморатларнинг зилзилабардошлиги етарли бўлмаганлиги оқибатида кўплаб кишилар қурбон бўлишига олиб келганини кўрамиз.

Зилзилалар келтирадиган зарарни камайтириш борасида қандай муҳандислик-техник тадбирларини бажаришимиз лозим?

Биринчидан, бирор иморат ёки бино лойиҳаланаётганида Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси томонидан ишлаб чиқилган "Зилзилавий ҳудудларда бино ва иншоотларни қуриш", "Қўшимча ишлов ҳудудларида ва чўкувчи жинсли ҳудудларда бино ва иншоотларни қуриш" бўйича қурилиш меъёрий қоидалари талабларини бажарилиш лозим. Қурилиш давомида сифатли қурилиш материалларидан фойдаланган ҳолда лойиҳалашдаги барча талаблар бажарилишини назорат остига олишимиз лозим.

Эҳтиёткорлик осойишталик кафолати.
Шавкат ЗУФАРОВ олган сурат.

Республикамиз ҳудудларида янги корхоналарни режалаштирилаётганда Фуқаро муҳофазасида муҳандис-техник тадбирлари тўғрисида қурилиш меъёрий қоидаларга риоя қилиниши шарт. Потенциал хавфли корхоналарнинг атрофига аҳоли яшайдиган уй-жойларни лойиҳалаштирилаётганда рухсат этилган масофадан сўнг жойлаштириш талаб этилади. Сув тошқини эҳтимоли кутиладиган хавфли ҳудудларга эса потенциал хавфли объектларни жойлаштирмаслик зарур, айниқса кучли таъсир этувчи заҳарли моддалар, нефть маҳсулотлари сақланадиган захираларни жойлаштириш маън этилади.

Ҳозирги кунда эса хусусий турар жой биноларини қуришда ота-боболаримиз фойдаланиб келган синчли ёки сифатли қилиб қурилган пахса деворлар ва сомонли лой билан қилинган сувоқлардан фойдаланиш тавсия этилади. Кўп йиллик кузатишларга кўра, бундай бинолар зилзилабардош бўлиб, унда яшовчи инсонларнинг ҳаёти анча хавфсиз бўлади. Шунга қарамасдан шаҳар ва хусусий қурилишларда қурилиш меъёрларига ва қоидаларига амал қилинса, қурилган биноларнинг зилзилабардошлиги ўз вақтида назоратдан ўтказилиб турилса, эҳтимоли бўлган зилзилаларнинг салбий оқибатлари бирмунча камайтирилган бўлур эди.

Шу ўринда халқимизнинг бунёдкорлик меҳнати билан яратилган моддий ва маънавий бойликларимизни, айниқса, халқимиз саломатлигини, ҳаётини турли табиий офатлардан, айниқса, катта кулфат келтирувчи зилзилалардан муҳофаза қилиш чора-тадбирларини, ундан етадиган зарар миқдорини камайтириш, бундай вазиятларда аҳолининг хатти-ҳаракатлари нималардан иборат бўлиши кераклигини ва бундай ҳодиса юз берганда кўрилиши зарур бўлган эҳтиёт чораларни ҳақида ўқитиш ва жойларда ташвиқот ишларини олиб бориш зарур.

Фуқаро муҳофазаси институтининг ўқитувчилари:
Фарида АБИДОВА,
Кимё фанлари номзоди.
Гулрух АБДУЛЛАЕВА

Фаолият

ГАП РАҚАМДА ЭМАС

Ҳар жойда иш ўз самараси, ишчи эса меҳнати билан қадрланади

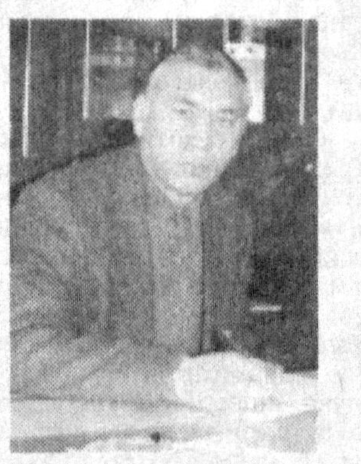

Самарқанд вилояти машина-трактор парклари бирлашмаси очиқ турдаги акциядорлик жамияти таркибида 22та туман машина трактор парки фаолият кўрсатади. Мазкур машина трактор парки вилоят ҳудудида жойлашган жамоа, ширкат, деҳқон ва фермер хўжаликлари бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига хизмат кўрсатади. Шу билан бирга улар ҳисобидаги техникаларга эҳтиёт қисмларини етказиб, таъмирлаш ишларини бажаради. Рости, бу корхоналарда ишлаётган одамларнинг иш ва ҳаёти, улар билан чуқурроқ танишганимизда бўй берди. Гапни маълумотлардан бошлайлик. Жорий йилда бирлашма тизимидаги туман Машина-трактор парки акциядорлик жамиятлари хўжаликлар билан умумий баҳоси 10 миллиард сўмга яқин механизация ишларига шартнома тузиб, 9 ой давомида қарийб 9 миллиард сўмлик шудгорлаш, чизеллаш, бороналаш ва молалаш ишлари амалга оширилди. Бу ишларнинг 80 фоизи туман машина-трактор парклари ҳисобидаги 166 дона "Магнум" русумли тракторлар ёрдамида бажарилди. Мавжуд ғалла майдонидаги ҳосилнинг 92 фойизи 165та Кейс — 2166, 2366-русумидаги ғалла ўриш комбайнлари ёрдамида ўриб олинди. Вилоятдаги фермер хўжаликларининг аксариятига шу кунгача 1 миллиард сўмдан ортиқ турли хизматлар кўрсатилди. Шунингдек, махсус дўконлар орқали салкам 13 миллион сўмлик техник ашёлар сотилди.

Таъмирлаш ишларининг ортиғи билан бажарилгани бирлашма раҳбарияти ва жонкуяр ходимларининг самарали меҳнатидан дарак беради. Айни пайтда вилоятда етиштирилган пахта ҳосилини тез ва сифатли йиғиб олиш учун барча кучлар сафарбар этилган.

— Бу борада мавжуд ОВХ —28 ускуналарининг 260тасини тўлиқ таъмирладик, — дейди бирлашма раҳбари Саидмурод Ҳошимов: Мавсумни сифатли ва қисқа муддатларда тугаллаш учун қўшимча 83 дона янги ускуналар олиб келиниб, вилоятимиздани корхоналарга тарқатилди. Ҳозирда ғалладан бўшаган ерларни шудгорлаб, келгуси йил ҳосилини экиш ишлари бошлаб юборилди.

Корхона раҳбари бир қанча ҳужжатларни қўлга оларкан гап фақат рақамларда эмас, деб қўшиб қўйди. Деҳқоннинг оғирини енгил қилиб, унга елкадош бўлиш, қувончу ташвишини баҳам кўриш бизнинг мақсадимиз.

Саидмурод ака билан узоқ суҳбатлаша олмадик. Биз билан хайрлашиб туманларнинг бирига йўл олди. Ортиқча саволга ўрин ҳам қолмади. Зеро, ишлайдиган одамга меҳнатдан тотлироқ, завқлироқ ва мароқли нарса бўлмайди.

Убайдулла ХЎЖАНИЁЗОВ,
"Ҳуррият" мухбири.

Тақдир

СИЗНИ ЧИНОРГА ЎХШАТАМАН

Донишмандлар билиб айтишган: уч нарсани ортга қайтариб бўлмайди. Отилган ўқни, айтилган сўзни ва ўтаётган умрни. Ҳаш-паш дегунча, 45ни ҳам уриб қўйибмиз. Бундан 13 йил муқаддам, олис Ўрусияда ишлаб юрганимда, ўрис ёру-биродарлар, ҳамкасблар билан ўрмонга, "маёвка"га чиқиб, ҳордиқ чиқараётганимизда, қўшни гуруҳда бир ширакайф йигит қўлига гитара олиб, "бир зум тўхта, ортингга ҳам назар ташла, эй гумроҳ!", дея ҳазилнамо қўшиқ куйлагани юрагимни сел қилиб, қалбимда умрбод муҳрланиб қолганди.

Бугун негадир ўша давра, ўша қўшиқ эсимга келди. Гарчанд ўзимни гумроҳ санамасам-да, ортга бирров назар ташламоқчи бўлдим. 23 йил муқаддам Самарқанд кооператив институти иқтисодиёт факультети бухгалтерия ҳисоби бўлимини муваффақиятли тугаллаб, қўлга диплом олган кунларим эди. Олийгоҳ берган йўлланмада аниқ-тиниқ қилиб "Бухоро вилоят Олот туман мутлубот жамияти ихтиёрига юборилди. Мутахассислиги бўйича иш билан таъминлансин", деган сўзлар битилган.

Одатда, институтни тугутган талаба биринчи галда диплому-йўлланма қўлга теккач, қувончдан дўпписини осмонга отади. Беғубор, олтинга тенг талабалик йиллари ортда қолиб, мустақил ҳаёт кучоғига қадам қўйиш арафасидаги ҳис-ҳаяжонларни сўз билан ифодалаш нақадар қийин!

Менда эса негадир ундай бўлмади. Ички интилиш, яширин орзуим чилпарчин бўлгандай эди гўё! Мен ҳали ўсмирлигимданоқ туман, вилоят, республика матбуотига катта-кичик хабару-мақолалар ёзиб юрар ва келажакда албатта журналист бўлиш ниятида эдим-а!

"Адашиб", тўғрироғи учтўртта синфдош ўртоқларимнинг сўзларига лаққа учиб (калланг ишлайдими ўзи, журналист дегани, чўнтагида бир мири ҳам йўқ миркуруқ дегани, қачон мақоланг чиқадию, қачон қалам ҳақи оласан. Юр, биз билан, савдо ходими бўламиз. Эҳ, еганимиз олдимизда, емаганимиз ортимизда бўлади, жўра. Пулимиз роса кўпайиб, "жигули" мошинлар оламиз, данғиллама участкалар қурамиз, беш кунлик дунёда маишатда яшаймиз ва ҳоказо ва ҳоказо. (Савдо институти талабаси бўлганимда ҳам юрагимни яширин орзу тарк этмаганди.

Бугун эса қўлда дипломуйўлланма билан бир дақиқа олий маълумотли савдо савдо ходимиман. Нима қилмоқ керак?! Тақдирни юрак "жиз" этмайдиган соҳага умрбод

боғлайми ёки... Икки кун аросатда қолган девонадай гарангсираб юрдим. Учинчи кун қатъий қарорга келдим: диплому йўлланма ўз йўлига, журналист бўламан!

Унда-бунда чоп этилган мақолаларимни тўпладим. Содда-баёв онажоним олдиларига бориб, кўзларига тик қараб (Худойимнинг ўзи кечирсин мен гумроҳни) ёлғон сўйладим): "онажон бир дуо берсангиз, йўлланмамни Тошкентга беришди, "Ўзбекбирлашув"да ишлар эканман. Тошкентдан уй ҳам беришса керагов. Уйга тез-тез келиб тураман. Сиздан, укаларимдан хабар олиб тураман, Ишларим юришиб кетса, Сизга пул-сул ҳам юбориб тураман ва ҳоказо. Онажоним, соддагина онажоним, қўлларини дуога очдилар. Тўнғич ўғлининг келажак сари парвози учун уйда бинойидай сутуқатиқ бериб, укаларим оғзини оқлаб турган сигиру-бузоқни ҳам бозорга чиқариб сотдилар, сигиру-бузоқ пули 370 сўм бўлган экан — барини белимга тугдилар ва кўз ёш билан Тошкентга кузатиб қолдилар.

Азим Тошкент мени қучоқ очиб, гуллар билан кутиб олмади. Қайси редакцияга бош урмай, негадир кўзларимга тикилиб-тикилиб боқишади, узоқ гапиртиришади. Уларнинг муомалаларидан сезиб билиб турибман, мени девона бўлса керагов, деб ўйлашади. Шунинг учун ҳеч қўпол муомала қилишмади. Жинниликка номзод қўлга илинган бирон нарса билан нохос солиб юбормасин, деб ўйлашса керак-да, ширин-ширин жўяли гаплар айтишади, яъниким, биринчидан Тошкентда пропискангиз йўқ экан, иккинчидан ёш мутахассис юборилган жойида икки йил ишлаб беришга мажбур, учинчидан бошқа соҳада ишлаб туриб ҳам бизга ёзиб туриш мумкин, бажонудил босамиз ва ҳоказо.

Бир ойча Тошкентда лақиллаб юриб, сигиру-бузоқнинг пули ҳам адоғига етай деб қолганда, тарвуз қўлтиқдан тушиб, яна Олотга қайтиб келдим. Олот матлубот жамиятига қарашли тайёрлов идорасига ишга олишди. Идорада қоқилган михдай ўтириб, кун бўйи чақиллатиб чўт уриш, дебет, кредит, баланс, асосий воситалар, сонлар, рақамлар... кўзимга балодай кўринарди. Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас, деганларидай қўлга қалам олиб, ул-бул нарса ёзганимда ичимда чироқ ёниб, кўкка парвоз қилаётган эркин қуш янглиғ сезардим ўзимни. Тумандаги "Янги ҳаёт" газетасининг штатсиз мухбири "лавозими" мен учун тайёрлов идорасидаги штатли лавозимдан улуғроқ кўринарди! Ҳафтада ики-учта хабару лавҳаларим босиларди унда. Вилоят, республика матбуотида ҳам пайдарпай имзом кўриниб қоларди.

Шундай кунларнинг бирида Олот туманида ижтимоий-сиёсий соҳага раҳбарлик қилувчи Раиса опа Жумаева ҳузурларига чорлаб қолдилар.

— Қаламинг дурустку, Илҳомжон, — дедилар опахон, — редакцияга, шататга ўтсанг ҳам бўлаверади чоғимда. Муҳаррир Ёшузоқ Юсупов билан гаплашдим, қарши эмас.

Юрагим гупурлаб уриб кетди. "Раҳмат, раҳмат Раиса опа", дейишдан нарига ўтолмадим. Опахон қабулидан бошим осмонга етиб чиқдим. Раиса опа аслида бегона эмаслар, бир маҳаллада турамиз, боз устига онамнинг дугоналари ҳам. Ўғиллари Рустам, Руслан мендан уч-тўрт ёш кичик эсаларда, бирга коптоk тепиб, кўча чангитиб, катта бўлганмиз.

Янгиликдан онамни хабардор қилдим.

— Раиса нотўғри йўлга бошламайди, болам, — дедилар онам, — кўнглингга ёқса, ҳалол-покиза ишласанг, асосийси, тан-жонинг соғ бўлса, бўлди-да, болам.

Шундай қилиб, она дуосию, Раиса опа йўлланмаси билан туман газетига ишга ўтиб кетдим. Шу ўринда падари бузрукворим — Жўра Сафаровни нега тилга олмаётганимга ҳам қисқача изоҳ бериб ўтай. Отам мен ҳали 3-курсда ўқиётганимдаёқ, яъни 1976 йил январида Тошкентга мажлисга бориб, ўша ёқда инфарктдан вафот этгандилар. Иккинчи жаҳон урушида бир неча марта ярадор бўлганлари боисми, қон босимлари доим юқори эди, ўзлари ҳам учинчи гуруҳ ногирони эдилар. Олти фарзанд — уч ўғилу — уч қиз онамиз тарбиясида қолганмиз. Вояга етмаган олти сағирни тарбиялашнинг, ўқитишнинг ўзи бўладими?! Барибир она-она эканда! Жаннат оналар оёғи остидадур", деб бежиз айтишмаган. Волидаи муҳтарамамиз олтовимизни ҳам олий маълумотли, уй-жойли қилгунча қанча азоблар чеккани, ўзи емай едиргани, киймай кийдиргани, биз отасиз қолган етмаклар, келажак тақдирини ўйлаб, неча-неча тунларни бедор ўтказгани ўзларига ва ёлғиз Аллоҳга маълум, холос.

Туман газетида олти йилча маз-за қилиб ишладим. Олот дўппидеккина туман. Бормаган хўжалигим, корхонаю-ташкилотим қолмади ҳисоб. Интервью, лавҳа, очерка, танқидий мақола сингари мавзуларга қўл келишиб, сал мундайроқ ўзимга ёққанларини вилояту-республика газеталарига юбориб, улар чоп этилганда, қувончдан ирғишлаб юрган кунларим эди.

"Бухоро ҳақиқати" (ҳозирги "Бухорономa") вилоят газетасининг Жондор, Қоракўл ва Олот туманлари бўйича мухбири, қалами ўткир журналист Ботир ака Жумаев муҳаррир ҳузурига чорлаётганини айтиб қолдилар. Орадан икки-уч кун ўтиб "Бухоро ҳақиқати"нинг ўша пайтдаги бош муҳаррири Умид ака Сатторов қабулларида бўлдим. Умид ака мен билан роса суҳбатлашдилар, қаламим келишиб қолганини айтдилар, штатга ишга таклиф қилдилар, вилоят марказидан уй олиб беришга ҳам ёрдамлашишларини айтдилар. Кўнглим тоғдай кўтарилиб, Олотга қайтсам мени Раиса опа излаётганликларини айтишди. Дарҳол ҳузурларига бордим.

— Гап бундай, — дедилар опахон, — мен туманнинг биринчи раҳбари билан гаплашдим, сени ўзимизга ишга оламиз. Бу сенинг ҳаётни чуқурроқ ўрганишингда қўл келади. Тушундингми?

— Мен, ахир...

— Умид акага ҳам ҳам қўнғироқ қилиб қўйдим. Эҳтимол, кейинроқ яна ижодингга қайтарсан. Унутма, сен бизнинг, туманнинг кадрисан! Бор онангнинг олдидан ўтиб кел. Эртага биринчи раҳбарга суҳбатга олиб кираман.

Бу ёқда Раиса опа онамни ҳам кўндириб, ишни ими-жимида пишитиб қўйган эканлар. Яна она дуосию, Раиса опа йўлланмалари билан янги ишга ўтиб кетдим. Энди катта-кичик йиғинларда мухбир сифатида эмас, тумандаги раҳбар идора вакили сифатида иштирок этардим. Қарор, протокол, мажлис баёни биринчи раҳбарлар маърузалир... деганларни ҳам ёзишга қўл келишиб қолди. Ўзимга бириктилган хўжалик ва ташкилотларда ҳам тез-тез бўлиб турардим.

— Борган жойингда бир из қолсин, Илҳом, яхши из қолсин. Адолатни тикла, ҳақ томонда бўл, муаммони жойида ҳал қилишга ўрган, — сингари маслаҳатларни устоз бот-бот қулоғимга қуйиб туришдан чарчамасдилар.

Орадан бир йилча ўтиб, олис Россияга, Владимир вилояти, Гусь-Хрустальный шаҳрига ўз соҳам бўйича малака оширишга, икки йилга ишга юбордилар. Ўзгача одатлар, ўзгача удумлар, бегона тил. Қийналган пайтларим Раиса опамга қўнғироқ қилардим.

— Тилни пухта ўрган, Илҳом, шунда одамлар дилига йўл топасан. Ишда ўзингни кўрсат, камтарин бўл, меҳнатдан ҳеч ким ўлмаган. Бизни, олотликларни, бухороликларни, қолаверса, барча ўзбекистонликларни уялтириб, қўймагин-а, болам, — каби устоз маслаҳатларини телефон гўшагидан жон қулоғим билан эшитиб, бир ғайратимга ўн ғайрат қўшиларди.

Яхши ишлаб, ўзимни кўрсата билдим, шекилли, орадан бир йил ўтиб, вилоятнинг раҳбар идорасига ижтимоий-сиёсий соҳа бўйича йўриқчи вазифасига ишга чақириб олишди.

— Сен ўсяпсан, Илҳом! Энди ўзингни босиб ол. Ўша гапларим гап. Камтарлигингни сақла, ишда ўзингни кўрсат, — устоз шу сўзлар ва кўзда ёш билан мени Россиядан қарши олдилар. Билмадим, ҳаёт дея аталмиш адоғи йўқ уммонда чўкмасдан, дадил сузаётган шогирд истиқболи устозни ҳаяжонга солдими ёки олти етимни одам қилаётган дугонаси Анабибининг кўзларидаги қувонч ёшларини кўриб ўзини тутолмадими, буёғи менга қоронғу, хуллас, онажоним ва устоз Раиса опа дуолари билан вилоят микёсида ижтимоий-сиёсий фаолиятни бошладим.

Орадан бир йил ўтиб, ЎзТАГ (ҳозирги ЎзА)нинг Бухоро вилояти мухбирлигига тавсия этишди. 12 йилдирки, шу касбни эъзозлаб, касбим эса мени эъзозлаб, ижодимни қилиб юрибман. Касб тақозоси билан Бухорога ташриф буюрган турли мамлакатлар президентлари, бош вазирлар, йирик халқаро ташкилотлар, делегациялар раҳбарлари, машҳур ёзувчилар, шоирлар, санъаткорлар, спортчилар билан учрашиш бахтига муяссар бўлдим. Пиёзнинг пўстидай бўлса-да, уч-тўртта китоб чиқардим, сал эса-да, элга танилдим. Буларнинг ҳаммасида бугун 70 ёшни қаршилаётган Раиса опамнинг улкан ҳиссалари бор.

Яқинда Олотга яна йўлим тушди. Биринчи бўлиб онамни, сўнг Раиса опамни зиёрат қилдим. Тандирда нон ёпмоқчи бўлиб турган эканлар опахон. Ғўзапояни ташиб берай, десам сира кўнмадилар. "Ҳали кучдан қолганим йўқ, болам, сен меҳмонсан, қани сўрига чиқ, ўтир бундай, гапир. Бухорода, оламда нима гаплар. Тани-жонинг соғми, ўғлинг Санжар юрфакка грант билан кирибди, чин кўнгилдан табриклайман, болам. Ўзингга ўхшашини истайман ўғлингнинг ҳам..." Опахон билан, азиз ва меҳрибон устоз билан мириқиб суҳбатлашдим. Вақт алламаҳал бўлиб қолганини ҳам сезмабман. Устоз юзларига боқиб, ташвишу-қувончларга бой йиллар изи — ажинлар сони бироз кўпайганига эътибор бердим. Эҳ, ҳаёт — ҳаётда! Истаймизми, йўқми, йўқотишлар бўлади. Раиса опамларнинг турмуш ўртоқлари, ажойиб инсон Зиёд ака, яқин жиянлари Қосим ака, Шамсия опаларнинг кетма-кет вафот этганларига йўйдим бу ажинларни.

Раиса опамни улкан, забардаст чинорга ўхшатгим келади. Бу чинорнинг томирлари — эл таниган оқил фарзандлари, кўкка дадил бўй чўзиб, соясидан йўловчиларни баҳраманд этаётган сербарг шохлари — мамлакатимиз турли бурчакларида ҳалол-покиза ишлаётган ўнлаб, юзлаб асл шогирдлари. Бу чинор ҳар қандай шамолу-бўронларга бардош бериб гина қолмай, истиқлол дея аталмиш буюк неъматни авайлаб-асрашда бошқаларга ибрат ҳам бўлмоқда.

Илҳом САФАРОВ,
"Ҳуррият" учун махсус тайёрлади.

Қадрият

САМО ЭШИКЛАРИ ОЧИЛГАН КЕЧА

Муборак Барот кечасининг фазилатлари

Дунёда биз билмайдиган не-не сир-синоатлар мавжуд. Ҳатто инсон ҳам ўзининг жумбоқ эканини баъзида билиб, баъзида билмайди.

Қуръони каримнинг Набаъа сураси 6-оятида бундай марҳамат қилинади: "Биз ерни бир тўшак... қилиб қўймадикми?"

"— Ер юзининг инсонлар учун маънавият тўшаги ҳолига келтирилиши нақадар ажабланарли ҳолдир. Башариятни бир муддат завқ ва сафо оламида тебратган, сўнгра абадий уйқуга чўмдирган дунё ҳам фоний, ҳам боқий оламнинг тўшагидир, дейдилар Мавлоно Жалолиддин Румий. — Бу тўшак бир томондан булутларнинг тонгги ва оқшомги ранги билан, иккинчи томондан эса уларнинг бўҳрони билан безатилган. Бу ҳақда шоир:

Туғилиб, дунёга
келган чоғингда,
Барча хандон эди,
сен эдинг гирён.
Шундай яшагинки,
ўлар онингда,
Ҳамма гирён бўлсин,
сен бўлгил хандон.

дейди.

Ҳақиқатан ҳам инсон жисмоний жиҳатдан аввал табиатнинг унсури сифатида тупроқда, сўнгра отанинг белида, сўнгра эса онанинг қорнида, кейин унинг қўлларида бўлади ва ота-онанинг қалб тўшагида йўргакланган бўлади. Кейин эса дунё тўшагидан охират тўшаги томон йўл олади.

Бу дунё қизалоқлар қўғирчоқларини тўшакда ўйнатгани каби инсониятни ўз тўшагида ўйнатади. Бу тўшакда йўргакланиб, иймон неъматидан бебаҳра қолганлар нақадар бечорадирлар".

Аллоҳ таоло борлиқдаги барча нарсани ҳикмат билан яратган. Оқибатини ўйламаган инсон охиратини ҳам ўйламайди, дейишади. Дунё охират учун кўприк. "Сизларнинг яхшиларингиз — дунё ишини деб охиратни, охиратни деб дунё ишини тарк қилмайдиган ва бошқаларга малоллик туширмайдиганларингиздир" дея буюрилади ҳадиси шарифда.

Жунайд Бағдодий ҳазратлари муз сотувчисининг: "Сармояси эриб бораётган инсонга ёрдам қилинг" деган нидосини эшитиб, ҳушларидан кетиб қоладилар. Жалолиддин Румий: "Дунё сармоясини охират сармоясига олиб борувчи восита сифатида кўрмас эканмиз, бу дунёдаги амалларимиз шайтонларга ем бўлишда давом этаверади. Натижа эса ғам-алам ва алданишдан иборатдир. Исроф тентаклиги ва марҳамат йўқсиллиги бу дунёнинг бош балосидир, охиратда эса азоб сармоясидир. Ўтган кунларимизнинг моҳиятини ўзгартириб бўлмайди. Келажагимизнинг моҳияти эса шубҳалидир. Он бу ондир. Бу онимизнинг кўнгил ва пешона терларини ҳаёт тупроғига экa олсак, иншоаллоҳ, охиратимиз ёруғ бўлгусидир".

— Аллоҳ таоло мўъмин-мусулмон қулларини мағфират қилмоқ учун турли сабаблар, баҳоналар, ойлар, кунлар, мавсумлар, кечалар, соатлар ва дақиқаларни яратган. Парвардигоримиз бу ҳикмат ва сирлар тўла бундай вақтлардан бандаларининг унумли фойдаланмоғини ва шулар сабаб бизларни мағфират қилишни хоҳлайди, дейди Юсуф Товаслий. Қуръони каримнинг Зумар сураси 53-оятда: "(Эй Муҳаммад!) Менинг (турли гуноҳ-маъсиятлар қилиш билан) ўз жонларига жиноят қилган бандаларимга айтинг: "Аллоҳнинг раҳмат-марҳаматидан ноумид бўлмангиз! Албатта, Аллоҳ (Ўзи хоҳлаган бандаларининг) барча гуноҳларини мағфират қилур. Албатта, Унинг Ўзигина мағфиратли, меҳрибондир!"

Юсуф Товаслий яна дейди: "Энг буюк бахтиёрлик, қўлидаги фурсатни (фазилат ва яхшиликларга васила бўладиган бу баракотли замонларни, уч ойларни) қадрламоқдир. Бу кунлар маънавий қозонч кунларимиз бўлади".

Букун муборак Шаъбон ойларининг кунлари. Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи васаллам Шаъбон ойи кирганида: "Ражаб ойининг бошқа ойлардан улуғлиги Қуръоннинг бошқа китоблардан улуғлиги кабидир. Шаъбоннинг бошқа ойлардан фазли менинг бошқа пайғамбарлардан фазлим кабидир. Рамазоннинг бошқа ойлардан устунлиги эса Аллоҳу таолонинг Ўзи яратган нарсалардан устунлиги кабидир", дея марҳамат қилганлар. Олимлардан бири: "Ражаб ойи баданни, Шаъбон ойи қалбни, Рамазон ойи руҳни тозалайди. Агар Ражаб ойида бадан, Шаъбон ойида қалб тозаланмаса, Рамазон ойида руҳ қандай тозаланади?" Расулуллоҳ (с.а.в.): "Шаъбон ойи — Ражаб ва Рамазон орасидаги бир ой. Фақат инсонлар бундан ғофилдирлар. Ҳолбуки, Шаъбонда бандаларнинг амаллари Раббил-оламинга юксалади. Шаъбонда мен ҳам рўзадор ҳолимда амалимнинг Аллоҳга юксалишини севаман", дея буюрдилар". Ибн Шайф ал-Яманий эса: Шаъбон ойи Пайғамбар (с.а.в.)га келтириладиган салавоти шариф ойидир. Зеро, салавоти шариф ҳақида Аҳзоб сураси, 56-оятида: "Албатта Аллоҳ ҳам, Унинг фаришталари ҳам пайғамбарга дуою салавот айтурлар. Эй мўминлар, сизлар ҳам У зотга салавот ва салом айтинглар!" дея буюрилади.

Абдулқодир Гийлоний ҳазратлари: "Салавотдан мурод: Аллоҳдан раҳмат бўлиши, малаклардан шафоат ва истиғфор бўлиши, мўъминлардан эса дуо ва мақтов бўлишидир. Ибн Ато: "Расулуллоҳ (с.а.в.)га салавот — Аллоҳдан вуслат, малаклардан — дўстлик, мўъминлардан боғлиқлик ва муҳаббатдир", деганлар.

Расулуллоҳ (с.а.в.) умматининг салавотга рағбатини кучайтириш учун: "Бирон киши менга салавот айтса, Аллоҳу таоло у кишига ўн салавот айтади. Яъни, унга ўнта раҳмат бағишлайди", дея марҳамат қилганлар.

Абдуллоҳ (р.а.) ривояти. Расулуллоҳ (с.а.в.): "Бир киши Шаъбоннинг охирги душанбасида рўза тутса, гуноҳлари мағфират қилинади", деб буюрдилар. Бу ҳадиси шарифдаги охирги душанбадан мақсад, ойнинг энг охирги душанба куни демакдир. Шаъбон ойининг охирги куни эмас. Чунки шак кунида, яъни Шаъбоннинг сўнгги бир-икки кунида муборак Рамазон арафасида рўза тутиш манъ қилинган. Расулуллоҳ (с.а.в.): "Шаъбон ойида бир кун рўза тутганларни Жаноби Ҳақ жаҳаннамдан озод қилади. Дунё ва охират билан боғлиқ барча истагини амалга оширади. Икки кун рўза тутган кишининг қабрида икки фаришта Қиёматга қадар у инсонга йўлдош бўлади. Уч кун рўза тутганнинг савол ва ҳисоби қулай бўлади. Етти кун рўза тутган инсонни жаноби Ҳақ Қиёмат куни авлиё бўлган инсонлар билан тирилтириб, жаннатда унга Ўз жамолини кўрсатади".

Абдулқодир Гийлоний бу муборак ойлар ҳақида: Ҳар мўъмини оқил учун бу ойни ғафлатда ўтказиш мақбул эмас. Чунки Рамазон ойидаги файзу баракотга муяссар бўлиш учун ўтган гуноҳларига тавба қилиб, ибодат билан мағфиратга эришиш мумкин ва бу тарзда Рамазон ойини руҳий ва жисмоний поклик билан кутиб олиш мумкин бўлади. Фақат тавба ва ибодатларини эртага қолдирмаслик, фурсатни қўлдан бой бермаслик, ғафлатда қолмаслик учун ниҳоятда ҳушёр бўлиш керак. Чунки, кунлар учтадир. Бири кечаги кун бўлиб, ўтиб кетди. Яна бири бугунги кун бўлиб, уни бой бермаслик керак. Бошқа бири эса эртанги кун, у ҳам амалдан иборатдир. Фақат эртага ета олиш ё олмаслигинг аниқ эмас.

Шаъбон ойи Барот кечаси билан янада шарафлантирилган. Барот кечаси Шаъбоннинг ўн тўртидан ўн бешинчига ўтадиган кечадир. Бу қутлуғ кеча тақвимда 20 октябрдан 21 октябрга ўтар кечага тўғри келади.

Ойша онамиз (р.а.)дан нақл қилинади. Расулуллоҳ (с.а.в.): "Эй Ойша, бу кеча қандай кеча?" дея сўрадилар. "Аллоҳ ва Унинг Расули яхшироқ билади", дедим. Расулуллоҳ(с.а.в.): "Бу кеча Шаъбоннинг ўн бешинчи кечасидир. Бу кечада дунё ишлари ва банданинг амаллари Аллоҳу таолога арз қилинади ҳамда бу кечада Аллоҳнинг жаҳаннамдан нажот берадиган кишиларининг саноғи Бани Калб қабиласи қўйларининг юнгларичадир".

Ойша онамиз(р.а.): Ҳазрати Урва билан суҳбатлашаётган эдим. Расулуллоҳ (с.а.в.) Шаъбоннинг ўн бешинчи кечасида менга билдирмасдан ёнимдан чиқиб кетдилар. Дарров туриб, қоронғи хонамда Расулуллоҳни (пайпаслаб) қидира бошладим. Шу вақт қўлим муборак оёқларига тегди. Расулуллоҳ (с.а.в.) саждада эдилар. Саждада шу дуони ўқидилар: "Ё Раб Сенга ўзимдан кечиб сажда қилаяпман. Юракдан ишондим Сенга. Неъматингга иқрорман, гуноҳимни эътироф қиламан. Нафсимга зулм қилдим, мени авф эт, чунки Сендан бошқа гуноҳларни кечирувчи йўқдир. Аллоҳим! Азобингдан авфингга ва ғазабингдан ризоингга сиғинаман. Сенга Сендан сиғиндим. Сенинг санонг буюкдир. Фақат Сени лойиқлик билан — Ўзингни Ўзингчалик сано этишдан, ҳамд айтишдан ожизман". Расули Акрам: "Эй Ойша, сен ўқиган дуоларимни тушундингми?", деб сўрадилар. "Ҳа", дегандим, Расулуллоҳ (с.а.в.): "Ундай бўлса, сизлар бу дуони ўқингизлар, ўрганингизлар ва ўргатингизлар. Чунки бу дуоларни саждада ўқишимни менга Жаброил алайҳиссалом буюрди", дедилар.

Абу Ҳурайра (р.а.)нинг айтишларича, Расулуллоҳ (с.а.в.): "Жаброил (а.с.) Шаъбоннинг ўн бешинчи кечасида келиб": "Эй Муҳаммад, самога боқ", деди. Мен ҳам: "Бу кеча қандай кеча?", дея сўрадим. Жаброил (а.с.): "Аллоҳу Таоло ҳазратлари бу кечада раҳмат эшикларидан уч юз эшигини очади, ўзига ширк келтирмаган ҳамма қулларини мағфират қилади. Фақат сеҳржоду қилувчи, коҳин, ичкиликка ружу қўйган, фоиз еган, зино қилган ва бу ишларни ҳалигача давом эттирган (агар бу гуноҳлардан биттасини қилсаю, тавба келтириб бу амалидан воз кечмагунча Аллоҳу Таоло уларни мағфират қилмайди) кишиларга эса бу фармондан насиба йўқдир", деди.

Расулуллоҳ муборак сўзларини давом эттириб: "Бу кечанинг тўртдан бири ўтгач, Жаброил а.с. ёнимга келди. "Эй Муҳаммад, бошингни кўтар ва самога боқ". Қарадим ва шуни кўрдим. Жаннат эшиклари очилган, биринчи эшик олдида бир малак: "Давлат ва саодат бу кечада руку қилганлар учундир", дея нидо қиларди. Иккинчи эшигида ҳам малак: "Бу кечада сажда қилганлар қандай бахтга эришгандирлар-а?", дерди. Учинчи эшигида эса бир малак "Бу кечада дуо қилганларга не саодат!" деса, кейинги эшигидаги малак: "Машааллоҳ, бу кечада зикр қилганларга", дерди. Бешинчи эшигида турган малак: "Бу кечада Аллоҳу Таолодан қўрқиб йиғлаганларга қандай яхши", деса, олтинчи эшикдаги Малак: "Не бахт, мусулмон бўлганларга", дерди. Еттинчи эшикдаги малак ҳам "Сўраган,ёлворган ким (борми)? Истагувчиларнинг эҳтиёжлари берилажакдир", дерди. Энг охирги бўлган саккизинчи эшикда эса бир малакнинг: "Бу кечада кимлар тавба қилди? Уларнинг гуноҳлари кечириладиди , мағфират қилинади., дея нидо қилаётганини кўрдим.

Сўнгра Жаброил (а.с.)дан: "Бу эшиклар кечанинг қайси вақтигача очиқ туради?", дея сўрадим. У : "То тонг отгунча", деди.

Аллоҳ таоло барчамизга ушбу муборак ой ва кечаларнинг файзу баракотини ато этиб, гуноҳларимизни мағфират қилсин ва, Ўзи севган ва рози бўлган қулларидан айласин!

Иноят УБАЙДУЛЛАЕВА тайёрлади.

Илдизлар

КОРИЗ ҚУДУҒИДАН СУВ ИЧГАНЛАР

Халқимизнинг жаҳон цивилизациясига катта ҳисса қўшган халқ эканини тасдиқловчи "Авесто" китобининг битикларида сув чиқариб, боғбўстонлар қилганларга олқишлар айтилади. Қадимги миришкорлар тоғли ҳудудларда кориз қудуқлар ёрдамида ерларни суғоргани ҳақида қимматли маълумотлар бор. Жиззах вилояти Маънавият ва маърифат маркази раҳбари, профессор Ўрол Носировнинг таъкидлашича, вилоятда ҳам милоддан илгари тўртинчи асрлардаёқ кориз қудуқлари ёрдамида тоғолди зоналари суғорилиб, деҳқончилик қилинган. Мен бу маълумотларни бежиз келтирмаяпман, бу халқ бир неча асрлар илгари ерости сув иншооти ҳисобланган кориз қудуқлар орқали сувни юзага оқизиб чиқарган. Шу туйғуларни хаёлимга келтираяпману, қаҳрамонимиз Ҳасан ака Назаров кўз олдимда гавдаланаяпти. У фермер, Ғаллаорол туманидаги Махмур Коризий номли хўжаликда яшаб, истиқомат қилади. Деҳқон фермер хўжалигини эса, ота-боболарнинг меросига эътиқод қилиб "Кориз қудуқ" деб номлаган. Дарвоқе, қишлоқ ҳам шу ном билан аталади, одамлари меҳнаткаш, бой-бадавлат. Ҳали ҳам кориз қудуқларнинг харобалари бор.

— Ота-боболаримиз нақадар тадбиркор, зукко, билимдон бўлишган. Биз ҳеч кимдан кам эмаслигимиз, кам бўлмаслигимизни мана шу тарихий номлар ҳам исботлаётгандай, - дейди Ҳасан ака.

Ҳасан ака 75 баҳорни қаршилаган. Унинг 8 нафар фарзанди, 40 дан ошиқ неваралари бор. Фарзандларининг ҳаммасини уйли-жойли қилди, ўқитди, эл-халқ учун фойдали инсонлар қилиб тарбиялади. Энди оёғини узатиб ётса ҳам бўлади. Лекин ундай қилмади. Оталар армонини амалга оширай деди. Мана-ўн йилдирки, у хусусий тармоқни ривожлантириб, маҳсулот етиштиради. Бармоқ билан санарли қорамол, озгина ер олган фермер хўжалигининг бугун 350 бош қўйэчкиси, 30 бош қорамоли, 160 гектар ери бор. Бу йил хўжалик нималарга қодир эканлигини кўрсатди, шартномаларни бажараяпти, хонадонлар дон-дунга тўлаяпти.

Ҳасан ака ҳалол меҳнати туфайли обрў эътибор топди. У энг улуғ байрамимиз республика мустақиллигининг ўн бир йиллиги тантаналарида иштирок этиш учун Тошкентга, Мустақиллик майдонига таклиф этилди. Тошкентдаги ўзгаришларни кўриб қувонди. Айниқса, Шаҳидлар хотираси майдонига борганида қадриятларимиз тикланаётганини яна бир бор ҳис қилди. Ўшанда унинг ҳам хаёли паришон бўлди.

... Отаси мулла Назарқосим юртнинг катта мулласи, ўқимишли одами эди. Уни ҳам маҳв этиш учун жуда кўп ҳаракатлар бўлди. Лекин айбини бўйнига қўйишолмади. Фақатгина унинг бебаҳо китобларини йўқ қилишди. Тарихий, диний, ахлоқий китобларни уйда сақлаш мумкин эмасди. Бу китоблар ерга кўмилди, девор оралиғига қўйиб, лой билан сувалди, лекин афсус йиллар ўтиши билан чириди, ишлатишга ярамай қолди.

Жиззах вилояти Маънавият ва маърифат маркази ходимлари зиёратгоҳлардан қадимги қўлёзмаларни топдилар. Араб алифбосида ёзилган китобларга ҳам қатағон йилларининг нуқси урган, варақлар чириган, ёзувлар бир-бирига қоришиб кетганди.

— Отамнинг бундай китоблари жуда кўп эди. Лекин бу китобларни қизил шўрочилар тополмади, уйни тинтисалар ҳам, кўрпаларни йиртиб отсалар ҳам, ёстиқларнинг парларини тўзғитсалар ҳам тополмадилар. Отам уларни яшириб, улгурган эди. Фақат энди муллалик қилмайсан дейишди, қишлоғингдан ҳеч ёққа чиқмайсан, чиқсанг қамаласан...

Одамларни ўз юртида мусофир, хору зор қилган келгиндилар халқимизнинг асл фарзандларини қатағон қилиш учун ҳеч нарсадан қайтмас эдилар.

Отаси орзу қилган кунларни фарзанди Ҳасан ака кўрди. Улуғ инсонларнинг орзулари тупроқда қолиб кетмайди, бош кўтаради, авлодларни эзгу ишларга ундайди. Ҳасан ака бу туйғуларни тўғри тушунади, савоб ишларга қўлидан келгунча ёрдам беради, кам таъминланганларга ёрдамини аямайди, аълочи ўқувчиларга стипендия белгилайди. Бу унинг фермерлик жамоасининг эртанги кунларимизга ишончи!

Истиқлолнинг катта имкониятларидан бири деҳқонга ер берди, чорвани чорвадорга қайтарди! Энди ернинг ҳар қаричини қадрлаш, чорвани эса урчитиш керак. "Ўзингни маҳсулот билан таъминла, шартномани бажар, бозорни арзон қил! Оила бойиса юрт бойийди..." Ҳасан аканинг шиори бу.

Ҳасан ака "Тико"сига ўтириб, кунора олис яйловлардаги чорвасидан хабар олади, далаларини бориб кўради. Бир неча йилдирки, у ана шунга одатланган. Уни асло тарк этмайди.

Пардабой ТОЖИБОЕВ,
Жиззах вилояти.

Ҳамкасб

«БУЛОҚ»НИНГ КИМЛИГИ МАЪЛУМ БЎЛДИ

"Ҳуррият" газетасининг шу йилги 33-сонидаги "Матбуот қандай жиловланди" номли мақолада, шўро давридаги ўзбек матбуотининг қолипга солиниб, жиловланиши ҳақида фикр юритилиб, унда ўз даврининг икки жасоратли журналисти — Жулқунбой ва Булоқ тахаллусли муаллифларнинг танқидий мақолалар ёзганлиги айтиб ўтилганди. Жулқунбойнинг кимлиги маълум — Абдулла Қодирий. Хўш, унда Булоқ ким эди?

Мақола Хоразм ҳунармандлари ҳақида ёзилгани учун муаллифни ҳар ким ҳам хоразмлик деб ўйлаши табиий ва бу тўғри.

"Хоразм маданияти ва санъати" газетаси муҳаррири Абдирим Отамуродов, "Олтин Мерос" халқаро жамғармаси вилоят бўлими раиси Комил Нуржонов ва Хоразмнинг бошқа кексароқ ижоду илм аҳлининг айтишича, Булоқ тахаллуси билан ижод қилган журналист — Маткарим Худойберганов бўлган.

Бу фикрни меҳнат фахрийси, хизмат кўрсатган маданият ходими Ойбиби Худойберганова ҳам тасдиқлаб, Маткарим Худойберганов акаси бўлганини айтиб, у киши билан боғлиқ кўпгина маълумотларни бизга бердилар.

— Акам оиламизда тўнғич ўғил эдилар, — дея ҳикоясини бошладилар урганчлик Ойбиби опа, — агар ҳаёт бўлганларида бу йил 90 ёшини нишонлардилар. У киши кичкиналигидан журналистлик касбига ихлос қўйди. Вилоятдаги "Коммуна", "Инқилоб" ва "Бўл тайёр" газеталарида ўзининг журналистлик фаолиятини бошлаган. Акам ватанимиз истиқлолини ўзининг очиқ кўнгиллилиги, ҳалол, поклиги билан кутиб олди. У киши фарзандлари, невараларига бутун замондошларимизга ҳавас билан боқар, истиқлол катта имкониятлар эканлигини айтиб, истибдод даврининг қийинчиликларини оғир хўрсиниш билан эслардилар.

Ҳа, Маткарим аканинг 1994 йилда чоп этилган "Ёдда қолган лаҳзалар" рисоласида шундай мисралар бор.

"Саодат боғида боғбон кексаман,
Озод элда посбон кексаман.
Чаман бўлсин ер юзи сендек,
Истиқлолга қалқон кексаман.

Кўриб турганингиздек, Маткарим ота истиқлолга эришганимиздан ғоят қувонган. Зеро, истибдод даврида М.Худойберганов журналист сифатида ўша вақтдаги салбий иллатлар, камчилик ва муаммоларни кўтариб чиқар, аниқроғи, истибдоднинг моҳияти, нақадар зулмкорлигини англаб етганди.

Иш юзасидан XX аср бошлари, хусусан 1926—1980 йилларга оид матбуот нашрлари билан танишганимда Булоқ тахаллуси билан чоп этилган кўплаб мақолаларга дуч келганман. "Ер юзи", "Аланга", "Инқилоб қуёши", "Қизил Ўзбекистон" газеталаридаги мақолалари, фельетонлари орқали Булоқ Хоразмдаги кўплаб муаммолар, камчиликлар, салбий иллатларни танқид қилиб чиққан.

Хусусан, М.Худойберганов уруш йилларидан то 1956 йилгача "Қизил Ўзбекистон" (ҳозирги "Ўзбекистон овози") газетасининг Хоразм вилояти бўйича мухбири бўлиб ишлаган пайтида, Чоржўй-Қўнғирот темир йўли қурилиши, ирригация-мелиорация, деҳқончилик ишларини яхшилаш, кема транспорти ишини намунали йўлга қўйиш билан боғлиқ муаммоларни дадил кўтариб чиққан.

Маткарим Худойберганов кейинчалик "Хоразм ҳақиқати" газетасида ишлади. Ўзбекистон радиосининг Хоразм вилоятидаги махсус мухбири, вилоят телевидениеси ва радиосида фаолият кўрсатган.

— Булоқнинг фельетон, очерк, публицистик мақолалари, шеърларини тўплаб бир неча жилд китоб қилса бўлади. Умуман Устознинг меросини ўрганиб тадқиқот қилса арзигулик, хотирасини абадийлаштирса ярашгудек инсон, ҳаётида ҳам ёзганларидек дадил, шижоатли, қўрқмас киши эдилар, — дейди шогирдлари Абдирим Отамуродов.

Умид БЕКМУҲАММАД

Мулоҳаза

СЕРИАЛЛАР УКАМНИ «ЎЗГАРТИРАЯПТИ»

"Жаноби Рамга шарафлар бўлсин!"- Авваллари энг кичик укам (ҳозир 9 ёш) мана шу сўзларни тилидан қўймасди. Айниқса, унинг қўлидаги "камон" билан (ўзи айтмоқчи,"мўъжизали камон") қандайдир "махлуқ"ни мўлжалга олаётгани энсамни қотирарди. Маҳалламиз болалари-чи?! Уларнинг тилида ҳам ўша сўзлар, қўлида "камон". "Ўйин топилмаганда буям бир ўйинда",-кулиб қўярдим ўзимча.

"Рамаяна" телесериали намойиш этилаётганидан бери шу аҳвол. Уйда ҳаммадан кўра кўпроқ ўша укам қизиқади бу сериалга. "Рамаяна" бошландими, ҳамма(алам қиладигани, ўзим ҳам) жим ўтириши шарт. Бошқа телеканал кўрсатувларини кўришни-ку,ўйламаса ҳам бўлади. Сериал намойиш этилаётган пайтда бошқа кўрсатувни кўриш мумкин эмас. Бу-укамнинг "ёзилмаган қонун"и. Бу "қонун" га қарши иш тутганлар "3 соатлик йиғига маҳкум бўлади".

Шу укам сабабчи бўлдию, менинг ҳам "Рамаяна" га муносабатим ўзгарди. Албатта, яхши томонга."Туппа-тузук сериал экан-ку!"— ўйладим ичимда. Тўғриси, сериалдан жуда кўп нарсани ўргандим. Рамнинг ота-онаси, устози, укаларию ўз ёрига бўлган муносабати, маъно тўла сўзлари мени лол қолдирди.

Кичик укам-чи?! У анча ўзгарди. Ўртанча укамга ўртоқлардай муносабатда бўладиган бола энди "ака" деб, унга ёрдам ҳам беради.

Бу-"Рамаяна" илк бор эфирга берилаётганидаги ҳолат. Ҳозир укам "катта бўлиб қолган". Энди унинг тилида—"Эсмеральда". Бир қарасанг, Хосе Армандо бўлади, бир қарасанг, Лусио. Кечагина:"Жаноби Рамга шарафлар бўлсин!",— деб турган бола бугун:"Эсмеральда, сен бари бир меникисан", — деса, ғалати бўларкан.

Англадимки, ўшанда укам чин юракдан, азбаройи Жаноби Рамдек жасур ва мард бўлишни истаб, унга шарафлар бўлсин, деган экан. Эҳтимол, у Рам қиёфасида ўзи орзу қилган мард ва ботир инсонни кўргандир. Нима бўлганда ҳам, мен укамни қандайдир ночор ошиқ қиёфасида эмас, қалбида юрт ишқи жўш ураётган, ота—онаси, яқинларига меҳрибон, ёрига садоқатли инсон қиёфасида кўришни хоҳлайман.Зеро, у ҳаётда ҳам ҳар доим ана шундай бўлишга ҳаракат қилсин.

Шундай деяпман-у, ўйланиб қолдим:"Наҳотки бир сериал туфайли укам шунча"ўзгариб" кетса?!" Йўқ. Айб ўзимизда. Уни иложи борича ёшига мос, асосийси, яхши"тарбиялайдиган" кино (ёки сериал, теледастурлар) кўришга ундашимиз керак эди. Тўғри, у сериал мазмунига ҳали яхши тушунмайди. Шундай бўлсада, унинг нутқида ёшига мос ва гўзал жумлалар пайдо бўлишига туртки беришимиз лозим. Ўйлайманки, талевидениеда ҳам шу мақсаддаги телеасарлар бериб борилса, бунга эришиш осонроқ бўлади."Рамаяна" сингари телесериаллар, албатта, бунда муҳим аҳамиятга эга.

Беҳзод ФАЗЛИДДИНОВ
ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультети толиби

Фикр

ГАЗЕТАНИНГ ЭГАСИ БОР...МИ?

Қашқадарё вилояти Баҳористон туманида нашр қилинаётган "Баҳористон ҳақиқати" газетаси фаолияти, айниқса, кейинги пайтда анча сустлашиб қолди. Аввал бошда туман газетаси нашрдан чиқа бошлаганда ўз "ҳақиқати"ни туман ва туманлараро газетхонларига етказгандай бўлган эди. Газетада чоп қилинган танқидий мақола ва фельетонлар таъсирида туманнинг кўпгина жойларидаги баъзи муаммолар ўз ечимини топиб қоларди. Жамиятимиздаги рўй бераётган воқеа-ҳодисалардан туман аҳли вақтида ушбу матбуот нашри сонларидан хабардор бўлар эдилар.

Ҳозирги пайтга келиб эса туман газетасига бўлган қизиқиш анча сусайиб қолган. Ҳаттоки, газетанинг вақтида нашр қилиниши ёки қилинмаслиги хусусида баъзи кишилар бехабар кўринадилар. Ваҳоланки, бу каби манзаранинг гувоҳи бўлган ҳар бир кишининг хаёлидан беихтиёр: "газетанинг муассислари-чи. Уларнинг муассислари борми?", деган фикр кечади.

Ахир, туман газетасининг фаолияти амалда жонли равишда олиб борилмас экан, унда бу матбуот нашрини қандай қилиб келажакда жамиятимиз одамларининг онгини шакллантирувчи "тўртинчи ҳокимият" деб айта оламиз. Зеро, жамият дарахт бўлса, матбуот шу дарахт шохида етилган ва етилаётган бамисоли бир мева-ку.

Сўраб-суриштиришлар натижасида аниқландики, газета фаолиятининг бу каби ҳолга келиб қолишининг бош муаммоси маблағга бориб тақалар экан. Тўғри, маблағ масаласи ҳамма жойда оғир. Чунончи, жамиятимизда демократлашув жараёнининг қизғин даврида туман газетасини маблағ билан таъминлашдаги мантиқсизлик кишини ҳайрон қолдиради. Шунингдек, туман ҳокимлигининг бир йиллик харажатлар сметасида ҳам матбуотга пул ажратилмаган. Аниқроқ айтсак, туман ҳокимлиги газета таъсис этган-у, унга маблағ ажратишни кўзда тутмаган. Ахир, бу мантиқсизлик эмасми?

Гапнинг қисқаси, газета фаолиятига тўсқинлик қилаётган бош муаммо маблағнинг зарурлигими? Демак, туман газетаси муассислари марҳамат қилиб уни маблағ билан таъминлашни ҳам қатъий тарзда ўйлаб кўрсалар мақсадга мувофиқ бўларди.

Маҳмуд ТЎРАЕВ,
Баҳористон ижтимоий-иқтисодиёт касб-ҳунар коллежи ўқитувчиси

Ривоят

НИЗОМУЛМУЛК

ИНҚИРОЗНИНГ БОИСИ

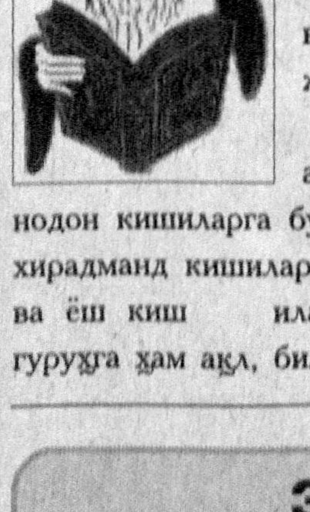

Бузургмеҳрдан сўрадилар:

— Нега ал-Сасон салтанати барбод бўлди? Сен уларнинг тадбирли ва доно кишиси эдинг-ку? Бугунги кунда тадбиркорлигинг, яхшилигинг ва билимингга тенг келадиган киши жаҳонда кўринмайди-ку?

— Икки сабаби бор. Бири шуки, ал-Сасон буюк ишларни майда ва нодон кишиларга буюрарди. Иккинчиси, илм аҳли ва хирадманд кишиларни хизматларига олмай, хотинлари ва ёш киш илар билан иш тутарди. Бу иккала гуруҳга ҳам ақл, билим ва тажриба етишмасди.

ЭЪЛОН

Янгийўл шаҳридаги "Раҳматбек" хусусий фирмаси банкротга учраганлиги сабабли матбуотда эълон қилинган кундан бошлаб, бир ой ичида Янгийўл шаҳар, Сарикова кўчаси, 20-уй, 4-хонадон, тел. 5-64-65 га мурожаат қилишлари мумкин.

ТУЗАТИШ

Газетамизнинг ўтган сонида «2500 ўринли стадион» мақоласидаги иккинчи хатбоши, 2-қатордаги «18 та» жумласи «18-», учинчи хатбоши, учинчи қатордаги «2500 ўринга» жумласи «25000 ўринга» деб, тузатиб ўқилсин.

Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси,Ўзбекистон Миллий матбуот маркази, "Ҳуррият" газетаси таҳририяти МДЖнинг етакчи мутахассиси Лариса Арутюновага турмуш ўртоғи

Владимир АРУТЮНОВнинг

бевақт вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзингни англаб ет!

Mustaqil gazeta HURRIYAT

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир **Амирқул КАРИМОВ**

Таҳрир ҳайъати: Турсунали АКБАРОВ (махсус мухбир), Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Наим КАРИМОВ, Норали ОЧИЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Исмат ХУДОЁРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Телефон: 144-25-06, 41-52-72.

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Отабек ОРТИҚОВ
Адади: 2834

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди —20.00
Буюртма — Г - 974

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida Jamshed Tog'aev tomonidan sahifalandi.